

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Kristen etik i Beverly Hills

En hermeneutisk analys om framställandet av kristen etik i serierna Beverly Hills 90210 och 90210

Christian ethics in Beverly Hills

A hermeneutic analysis on how the TV-series Beverly Hills 90210 and
90210 portray Christian ethics

Johanna Söderhagen

Termin: VT 2013

Kurs: RKS310, 15 hp

Nivå: Kandidatuppsats

Handledare: Bo Claesson

Abstract

This is a hermeneutic study that analyzes and discusses whether it is possible to find Christian ethics in the TV-series Beverly Hills 90210 (1990) and the spin-off 90210 (2008) and how they differ in the preparation of these. I also aim to, based on my research, illustrate the discussion of Christian ethics in the curriculum and why we need a multicultural education. I have chosen three episode of both TV-series and I divided each episode into different themes, each theme is a phenomenon that I perceive to be a part of a Christian ethical position. Then I argue, using the theologian Stanley Hauerwas, these themes really can relate to what may be perceived as Christian ethics. In order to discuss how Christian ethics and secular ideals are connected I find the theory of secularization usefull. The results I came up with is that I find a theme in each episode which I percieve to be a part of a Christian ethical position. Both TV-series are based on Christian ethics, but also it is important to point out how the TV-series ethics are based on thoughts that derives from the Enlightenment. This turns out to be intreresting when it comes to the discussion about Christian ethics in the curriculum since many swedish debaters are against that swedish school is permeated by Christian values. The question is if choosing a new formulation would change anything at all; secular ideas and Christian ethics are not opposites.

Keywords: Christian ethics, populare cultue, TV-series, secularization

1. Inledning.....	5
1.1 Introduktion.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
1.3 Struktur.....	6
2. Metod.....	8
2.1 Hermeneutik.....	8
2.2 Metodologiska dilemman.....	9
2.3 Forskningsöversikt.....	10
2.4 Bakgrund och material.....	11
2.4.1 Beverly Hills 90210, Säsong 1, avsnitt 2: Every Dream Has Its Price.....	11
2.4.2. Beverly Hills 90210, Säsong 1, avsnitt 3: The First Time.....	12
2.4.3 Beverly Hills 90210, Säsong 1, avsnitt 4: One on One.....	12
2.4.4 90210, Säsong 1, avsnitt 2: The Jet Set.....	12
2.4.5 90210, Säsong 1, avsnitt 3: Lucky Strike.....	13
2.4.6 90210, Säsong 1,avsnitt 4: The Bubble.....	13
2.5 Avgränsning av material.....	13
2.6 Tillämpning.....	14
3. Teoretiska utgångspunkter.....	16
3.1 Kristen etik och läroplanen.....	17
3.2 Kristen etik.....	17
3.2.1 Stanley Hauerwas.....	17
3.3 Sekulariseringsteorin.....	19
3.3.1 Differentieringstesen.....	19
3.3.2 Avtagande religiositet.....	20
3.3.3 Privatiseringstesen.....	20
3.3.4 Vilar samhället på kristen etik eller sekulära ideal?.....	21

4. Analys.....	22
4.1 Beverly Hills 90210, Every Dream Has Its Price: Stöld.....	22
4.1.2 Brenda och Tiffanys klädstölder.....	22
4.1.3 Cindy och Brandons problem med utnyttjande.....	24
4.2 Beverly Hills 90210, The first time: Kärlek och sex.....	27
4.2.1 Brandon och Sheryls romantism.....	27
4.2.2 Sexuälsyn.....	29
4.3 Beverly Hills 90210, One on one: Avundsjuka och begär.....	31
4.3.1 Brandon och Steves avundsjuka.....	31
4.3.2 James strukturella avundsjuka.....	33
4.4 90210, The Jet Set : Gemenskap och rättvisa.....	34
4.4.1 Dixon och lacrosselaget.....	34
4.4.2 Harry, Naomi och Silvers missriktade rättvisa.....	35
4.5 90210, Lucky Strike : Familj.....	36
4.5.1 Wilsons familjekväll.....	36
4.6 90210, The Bubble: Förlåtelse och lögn.....	39
4.6.1 Naomi förlåter Tracy.....	39
4.6.2 Silver förlåter Naomi.....	40
4.6.3 Annie och Dixons lögn.....	41
4.7 Sammanfattning.....	42
4.7.1 Stöld.....	42
4.7.2 Kärlek och sex.....	43
4.7.3 Avundsjuka och begär.....	43
4.7.4 Gemenskap och rättvisa.....	43
4.7.5 Familj	44
4.7.6 Förlåtelse och lögn.....	44
4.7.7 Skillnader serierna emellan	44

5. Diskussion.....	45
5.1 Det förlåtande folket.....	46
5.2 Det postsekulära samhället.....	47
5.3 Det posttraditionella samhället.....	48
5.3.1 Värdereativisering och moralens uppluckring.....	51
5.4 Kristen etik i läroplanen.....	52
6.Litteraturlista.....	55

1. Inledning

1.1 Introduktion

Hälften av alla ungdomar mellan 10-18 år tittar på TV 1-2 timmar om dagen och en tredjedel tittar tre timmar eller mer varje dag (Statistiska centralbyrån:2005). I vilken utsträckning det påverkar dessa ungdomars liv kan vi inte veta, men att det gör det är mycket troligt. På 90- och 00-talet kom en mängd ungdomsserier, så som Buffy the vampire slayer, Dawsos creek, Freaks and Geeks, Gossip Girl, OC, One Tree Hill etc. Gemensamt för dessa är att de handlar om just ungdomar och deras liv. Vad för slags värderingar som visas bör därför vara av intresse för såväl ungdomarna som deras föräldrar.

På 1930-talet var det fader Daniel Lord som upprördes över Hollywood och filmindustrin, vilken han ansåg korrumpade den amerikanska moralen. Han skrev då en moralguide över vad som fick vara med i filmer, och dessa användes av i stort sett hela filmindustrin. Denna kod innebar ingen nakenhet, våld, porr, prostituerade, lustfull kyssande utan propagerade istället för äktenskap och hemmaliv (Black, 1994:1)

Detta exempel må vara för längesen, men likväl finns det fortfarande ett intresse i att lära människor hur de ska vara goda medborgare. Det syns inte minst i barnprogram, där nästan varje scen lär ut värderingar vi finner viktiga för våra barn. Kanske beror det på att föräldrar ligger på och vill se en viss typ av program till sina ungdomar, eller är det helt enkelt ett uttryck för en språklig sekularisering av kristna värderingar?

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka om man kan finna en kristen etik tematik i TV-serien Beverly Hills 90201 (1990) dess uppföljare 90210 (2008). Jag kommer med hjälp av en hermeneutisk analys med utgångspunkt i kristen etik undersöka tre avsnitt av båda serierna och sedan jämföra och diskutera kring hur framställandet av kristen etik ser ut, hur de förändrats på 18 år och vad det kan bero på.

Jag syftar även till att, utifrån min undersökning, beskriva och diskutera hur debatten kring kristen etik i läroplanen ser ut och kan kopplas ihop med min analys av Beverly Hills 90210 och 90210 och hur det kan se ut ur ett samhällsperspektiv.

För att konkretisera syftet har jag valt dessa frågeställningar:

- Vilka etiska teman framkommer i Tv-serien Beverly Hills 90210 och 90210? Kan man tolka dem utifrån ett kristet etiskt perspektiv?
- Hur skiljer sig framställandet av kristen etik i tv-serierna Beverly Hills 90201 och 90201 och vad skulle det kunna bero på?
- Hur ser debatten ut kring kristen etik i läroplanen?

1.3 Struktur

Inledningsavsnittet syftar till att introducera ämnet samt förklara syftet med uppsatsen. Frågeställningarna besvaras sedan i analys och diskussion. Under metodkapitlet har jag valt att kortfattat beskriva de valda Beverly Hills-avsnitten för att sedan gå in på hur och varför just dessa har analyserats. Vidare kommer en redogörelse av metoden och varför jag valt att använda mig av en hermeneutik tolkning och dess nackdelar. Efter det följer hur jag gått tillväga i min tillämpning. I teoriavsnittet följer en beskrivning av diskussionen kring kristen etik i läroplanen och de negativa reaktionerna på förslaget om att lägga tyngdpunkten på kristendom. Vidare beskrivs teologen Stanley Hauerwas som används som analysverktyg i tolkandet av de kristna teman. Han får förvisso stå för vad som anses kristet, men jag beskriver hur jag arbetar med det som ett begrepp och har en diskussion kring det.

Vidare följer en beskrivning av sekulariseringsteorin och möjligheterna till att det kristna språket kan ha sekulariserats, vilket senare tas upp i diskussionen. Därefter kommer analysen där de sex avsnitten analyseras utifrån Hauerwas och hans kristna etik. Här beskrivs sex olika teman: stöld, kärlek och sex, avundsjuka och begär, gemenskap och rättvisa, familj samt förlåtelse och lögn, vilka jag arbetat fram genom Hauerwas och hans syn på kristen etik. Analysen bygger på att jag återberättar händelser och skeenden från avsnitten, där jag sedan väver in referat från Hauerwas som stärker eller ifrågasätter min tes om Beverly Hills som en serie som bygger på kristen etik. I diskussionen följer ett resonemang om serierna kan ses ur ett kristet etiskt perspektiv och hur kristen etik och sekulära ideal inte är varandras motsatser. De olika teman används för att diskutera både för och emot huruvida Beverly Hills bygger på kristen etik, samt resonera kring hur sekulära ideal kan ses som sprungna ur en kristen etik. Efter det följer en diskussion om hur serierna skiljer sig åt och hur det skett en värderelativisering i samhället där både familj och kärleksliv påverkas. Sist för jag en

resonemang kring läroplanen och didaktiska fördelar och problem med kristen etik och tyngdpunkt på kristendom. Behovet av en mer mångkulturell didaktik tas även upp.

2. Metod

I det här kapitlet presenterar jag vad hermeneutik innebär för denna studie och hur jag använder den här samt varför jag valt att använda mig av just en sådan analys. Jag kommer även diskutera dess fördelar och nackdelar.

2.1 Hermeneutik

Analysen syftar till att granska huruvida det går att finna en kristen etik i Beverly Hills 90210 och 90210 samt vara till grund för diskussionen och jämförelsen av de olika teman i de båda serierna. Jag anser att en hermeneutisk ansats är bäst lämpad då texter, eller i detta fall TV-serier, aldrig existerar i ett tomrum. Ingen tolkning kan ske helt förbehållslöst då alla har en förförståelse som färgar våra tolkningar. Förförståelse är emellertid inte något negativt då den är ett måste för att en förståelse ska ske överhuvudtaget, men vi bör vara medvetna om den påverkar hur vi läser texter. Människan kan omöjligen förhålla sig neutral till sin verklighet då hon är en del av den (Vikström, 2005:13). Människan är beroende av sin sociala omgivning och försöker aktivt förstå, tolka och finna mönster i vår tillvaro. Det ska dock inte missförstås som att det är omöjligt att förstå och diskutera andra tolkningar än de som grundar sig på vår egen förförståelse. Det är fullt möjligt att argumentera och för och emot sina egna tolkningar och andras, vi är inte var och en instängda i vår egna lilla tolkningsvärld (Vikström, 2005:23).

Den hermeneutiska tolkningsprocessen skulle kunna illustreras som en båge som går ut på att uttolkaren till en början har en naiv helhetssyn och okritisk blick på texten, som sedan utgörs av en förklaring och analys vilken till sist avslutas med en omprövad kritisk helhetssyn. Det är nu den förvärvade kunskapen kan tillämpas praktiskt och nya tolkningsprocesser kan födas. Denna process syftar till en tillsägelse av texten och att föra vidare tolkningar i den sociala gemenskap den äger rum. Varje ny tolkning är unik då den görs i en ny situation med nytt material och det gör att även ovana uttolkare är viktiga i processen att distribuera olika texters tolkningshistoria och sin tillägnade förståelse (Vikström, 2005:27ff). Uttolkaren i en sådan process är därmed både åskådare och aktör då själva mottagandet i sig innebär tolkande (Vikström, 2005:57).

Enligt Peter Hallberg (Vikström, 2005:119) är Ricoeur den hermeneutiker som är mest trovärdig, även om han också hemfaller åt upphöjande av mångtydighet. Å ena sidan menar han att den tolkning med mest sakskäl och sammanlänkning av detalj och olika infallsvinklar är den mest trovärdiga, å andra sidan kan det te sig som om Ricoeur förbiser trovärdigheten

och enbart fokuserar på försvara tolkningens öppenhet och rikedom. Även om det inte stämmer fullt ut, då tolkning i sig inte alls är ett självändamål enligt Ricoeur, kan ändå diskussion och jämförelse mellan olika tolkningar trovärdighet ändå hamna i skymundan. Den hermeneutiska bågen riskerar på så vis att gå runt i cirklar. Hermeneutikens uppgift är dock inte att beskriva exakt hur en tillämpning ska gå till utan ska ses som en reflektion kring tolkning och relevans samt framhålla behovet av tolkning inom olika tolkningsgemenskaper. Generella riktlinjer och relevanskriterier kring tillämpning ska istället utvecklas inom tolkningsgemenskapen i fråga angående metod och material (Vikström, 2005:118ff).

2.2 Metodologiska dilemman

Jag ser många fördelar med den här typen av analys till mitt material och mina frågeställningar, men likväl kan jag se problem. Analysen bygger på min tolkning, vilket gör att en annan uttolkare möjligen skulle kunna få ett lite annat resultat. Det behöver dock inte betyda att en annan uttolkare gör en bättre analys, eller för den delen att min är den enda giltiga tolkningen.

Min tolkning bygger på min förförståelse som givetvis aldrig är neutral eller objektiv utan består av min människo- och livssyn. Således går det inte att sträva efter objektivitet eller verifierbarhet. Enligt Ricoeur är det dock viktigt att skilja på objektivitet och objektivism. Objektivism syftar till att det är möjligt att stå utanför sin egen forskning och inta en neutral position. Objektivitet handlar istället om att öppet redovisa material, metod och de begränsningar som finns vad gäller den egna tolkningen och hur det kan påverka analysen (Vikström, 2005:127). Frågan är om det räcker att öppet redovisa alla möjliga problem. Bara för att forskaren har ryggen fri innebär det ju inte att tolkningen blir mer trovärdig. Å andra gör inte heller denna typ av analys anspråk på att sitta inne på en neutral sanningen, eftersom en sådan inte existerar enligt ett sådant perspektiv, och fokus ligger inte heller på att enbart presentera en tolkning. Det gäller att kunna argumentera för den också, att föra fram sin förståelse (Vikström, 2005:125).

2.3 Forskningsöversikt

Jag har undersökt hur etik uttrycks i film och hur denna etik är relaterad till samhällets sekulariseringsprocess, området är således film, etik och samhälle. Jag valde att använda sökordet film då TV-serie fortfarande är ett mer utforkat ämne, speciellt vad gäller kristen

etik. Fördelen med att använda sökordet film blir att det är snarlikt TV-serien som genre, men används oftare i forskning. Att finna forskning med fokus på kristen etik i film relaterat till samhällets sekulariseringsprocess är förvånansvärt svårt, just den inriktningen är det inte den vanligaste. Söker jag istället på enbart film och etik är utbudet desto större och jag får istället ett brett fält att blicka ut över. Svårigheten blir istället att få överblick över mängden av böcker, avhandlingar och artiklar. Jag anser även denna forskning relevant för mitt fält, även då den inte diskuterar en sekulariseringsprocess, eftersom min analys går ut på att finna kristen etik i tv-serierna.

Antologin *Film and Ethics: What would you have done?* (2013) av Jacqui Miller visar hur filmen alltid har haft en inneboende problematik kring etiska frågor och hur filmen i sig handlar om etik. Boken innehåller åtta olika kapitel vars centrala tema är att det som räknas som etik och moral alltid är subjektiv. Kapitlen utforskar filmer som både tar konventionellt bra beslut men också de dåliga. Även filmer som tvingar tittaren att vara delaktig och aktiv i skapandet av mening behandlas. En bok som är mer inriktad på just kristen etik och film, är boken *Hollywood Censored: Morality Codes, Catholics, and the Movies* (1994) av Gregory D Black. Här hamnar fokus på hur hundratals hollywoodfilmer censurerades på 1930-talet för att främja en politisk konservativ agenda där kristna värderingar ansågs viktiga. En präst anställdes för att rengöra branchen genom att uppföra en produktionskod. Denna innehöll "kristna" värderingar med betoning på rätt beteende och respekt för regeringen.

Med essäsamlingen *Världen är en främmande plats* (2003) och antologin *Film och religion: livstolkning på vita duken* (2005) gränsar Ola Sigurdson och Tomas Axelson mer mot mitt område än de föregående. Båda böckerna försöker tolka den religiositet, inom ramen för en kristen teologi, som tar sig uttryck i samtida filmer. I *Världen är en främmande plats* menar Sigurdson att religionens återkomst verkar vara ett faktum, om man, utifrån några olika synvinklar, undersöker populärkulturen. Han vill säga något om Sverige och dess utveckling och hur det speglas i filmer. Han exemplifierar sedan med en rad kulturyttringar och hur de kan tolkas utifrån ett kristet perspektiv, så som en textrad ur en Eldkvarnlåt som handlar om livets bok. *Film och religion: livstolkning på vita duken* är istället inriktad på film där ett återkommande tema är hur tidsandan kan avläsas i dessa. Kristna teman går att finna i många samtida filmer och det tycks säga något om vår samhälle.

Mitt bidrag i och med uppsatsen tycks vara att ta vara på Sigurdsons analys och komplettera

den med ytterligare en teolog, Stanley Hauerwas. Med hjälp av honom särskiljs min undersökning från Sigurdsons tidigare om film och populärkultur, då jag lägger till ytterligare ett perspektiv i och med Hauerwas teologi. Jag finner även en stryka i hur både Hauerwas och Sigurdson har liknande analys men olika ståndpunkter kring hur kristen etik ska behandlas. Det blir även intressant när jag kan ta tillvara på både Hauerwas och Sigurdsons resonemang då jag analyserar och diskuterar hur kristen etik i läroplanen kritiserats och hur ett det nödvändigtvis inte behöver vara problematiskt med ett sånt ställningstagande i läroplanen.

2.4 Bakgrund och material

Här nedan följer en kort sammanfattning av de avsnitt som jag har valt att analysera samt en förklaring till avgränsningen.

Beverly Hills 90210 och 90210 handlar om det välbärgade området Beverly Hills och de ungdomar som går i skola där. Handlingen kretsar både kring tonåringarnas glädjeämnen och problem och varje avsnitt har ett övergripande tema, till exempel avundsjuka eller förlåtelse. Beverly Hills 90210 började sändas i USA den 4 oktober 1990 och blev snabbt populär. Den 2 september 2008 kom uppföljaren 90201 som skildrade samma skola men andra ungdomar. Jag har valt tre avsnitt av båda serierna. Här nedan kommer en kort beskrivning av dessa.

2.4.1 Beverly Hills 90201, Säsong 1, avsnitt 2: Every Dream Has Its Price

Brenda känner sig fattig och ful när hon börjar umgås med den rika tjejen Kelly och Tiffany. Hon får lust att stjäla kläder men lyckas undgå frestelsen, trots att hon så gärna vill passa in och ha fina kläder. Tiffany, däremot, har lärt sig att stjäla jättemycket och gömmer kläder hemma hos Brenda. Detta resulterar i att Brenda blir anklagad för stöld och hon blir även påkommen i en affär med kläder i väskan, kläde som Tiffany lagt dit. Tiffany vägrar erkänna först och Brenda skvallrar inte utan tar på sig skulden. Men tillslut tar hon på sig skulden och det visar sig att hon gjorde det för att få uppmärksamhet från sina föräldrar. Även Brendas mamma Cindy känner sig annorlunda mot de andra i Beverly Hills och skaffar hemhjälp ”för att alla i Beverly Hills har det”, trots att hon uppskattar inte att ha någon hemma som gör hennes jobb. Ännu tydligare blir det när Tiffany fnyser om att hennes mamma aldrig skulle ha en trasa i handen. Brendas tvillingbror Brandon skaffar ett jobb på en lyxrestaurang för att ha råd att leva som de andra i Beverly Hills, men blir upprörd över att de betalar minimilön till sin kökspersonal. Han säger upp sig och börjar istället jobba på kafét Peach Pit.

2.4.2 Beverly Hills 90201, Säsong 1, avsnitt 3: The First Time

Brandons gamla flickvän Sheryl kommer och hälsar på honom och han skryter om henne för de andra, han menar att hon kanske inte är lika snygg som många i Beverly Hills men mer "äkta". Föräldrarna blir glada över hennes besök men bekymrade över att de kommer sova i samma säng i smyg. Sheryl kommer tillslut över och de har sex för första gången. Brandon är överlycklig och kär, men Sheryl börjar bete sig konstig och umgås hellre med Dylan och åker i hans fina bil. Det hela tar en dramatisk vändning när Brandon och Sheryl börjar bråka om hennes dansade med Dylan och Sheryl blir för full. Det visar sig att hon rymt hemifrån för att komma bort från sina familjeproblem hemma. Sheryl har länge dolt den delen för Brandon och han blir sårad över att inte ha fått veta. Sheryl åker hem i slutet och de skiljs åt som vänner.

2.4.3 Säsong 1, avsnitt 4: One on One

Brandon försöker komma med i basketlaget, men får veta av Steve att de svarta eleverna förfördelas och får komma till skolan enbart för att spela basket och slipper att plugga. Brandon, som går vidare i en uttagning, får veta att det står mellan honom och James, en svart talangfull spelare. Han tror då att James favoriseras och inte behöver plugga för att få betyg, och försöker skriva en utredande artikel om detta fenomen. När han konfronterar James blir han upprörd, han upplyser Brandon om att han är där på samma villkor som honom och inte alls favoriseras. James menar att Brandon drar förhastade slutsatser om honom för att han är svart men Brandon erkänner tillslut att det handlar om avundsjuka och möjligen till viss del om att han är svart. James erkänner då att han också dragit förhastade slutsatser om Brandon på grund av hans ursprung och de förlåter varandra. Det slutar med att James får platsen i laget, men Brandon är nöjd ändå.

2.4.4 90210, 1 Säsong 1, avsnitt 2: The Jet Set

Paul Halls lacrosselag har vandaliserat skolan när ungdomar kommer till skolan en morgon. Dixon, den nya rektorn Harrys son, vill platsa i lacrosselaget och ska därför hämnas på en konkurrerande skola genom att släppa ut vildsvin på deras område. Harry blir arg och väljer att straffa hela lacrosselaget om ingen träder fram och erkänner. Dixon kliver då fram och tar på sig hela skulden själv. Ethan och Navid erkänner dock tillslut att de också hade en del i det. Silver, som fortfarande är arg på Naomi för att hon berättade om hennes pappas otrohet,

hämnas genom att videoblogga om Ethans otrohet mot henne. Naomi blir upprörd och förnedrad att alla vet och straffar Ethan genom att kyssa en annan kille. Ethan gör slut.

2.4.5 90210, Säsong 1, avsnitt 3: Lucky Strike

Både Ty och Annie och Dixons fredagsplaner går förlorande när Harry och Debbie bestämmer att de ska gå och bowla och ha familjekväll. De bjuder då med sina vänner och det slutar med att alla umgås i bowlinghallen. Silver uppskattar familjekvällen väldigt mycket, vilket får sin förklaring när det visar sig att hon sover i bilen på grund av hennes mammas alkoholism. Ty och Annie ska senare gå vidare, men han ser att Annie hellre är med Ethan och lämnar de båda. Detta får dock ett abrupt slut när Naomi behöver tröst av Ethan på grund av att hon fått veta att hennes pappa varit otrogen i två år mot hennes mamma. När Naomi konfronterar sin mamma får hon veta att hon redan vet, men bryr sig inte för hon vill ha kvar sin familj. Tracy, Naomis mamma, berättar även för Harry att hon fick ett barn med honom i high school.

2.4.6 90210, Säsong 1, avsnitt 4: The Bubble

Dixon kör på en bil när han använder Harrys bil, och för att betala kostnaderna tar jobb på Peach Pit. När Harry får veta blir han upprörd, han vill ju att de ska diskutera jobbet först, men förlåter honom och blir istället lite stolt över att Dixon tar ansvar för det han förstört. Naomi besöker Gail, hennes fars älskarinna, för att säga till henne att sluta, men får då veta att hennes pappa ljugit om hur mycket de träffas och hon ska nu flytta in i deras sommarhus. Naomi berättar för Tracy om lögnen och sommarhuset och hon blir upprörd. All drama kring Naomi gör att hon söker stöd hos Ethan, som då missar sin träff med Annie. Detta leder till att Naomi och Ethan förlåter varandra och blir tillsammans igen och Annie går tillbaka till Ty som förlåter henne för att hon valde att sluta träffa honom för Ethans skull. Naomi ber Silver att inte blogga om hennes pappas affär, trots att hon spred ut liknande saker om Silvers pappa. Silver förlåter tillslut Naomi för hennes svek och lovar att inte blogga om henne.

2.5 Avgränsning av material

För att begränsa och fördjupa arbetet har jag valt att enbart studera två amerikanska serier. Anledningen är delvis att USA har mer utpräglade ungdomsserier än Sverige, vilket var vad jag ville undersöka, samt att jag finner det amerikanska samhället mer intressant vad gäller kristen etik, då det svenska samhället är mer sekulariserat. Amerikansk kultur är dessutom

spridd över hela västvärlden, vilket gör det angeläget att undersöka amerikanska TV-serier. Vidare har jag valt den amerikanske teologen Stanley Hauerwas definition och uppfattning av vad kristen etik innebär, vilket gör att amerikanska serier passande eftersom de befinner sig i samma samhällskontext som Hauerwas.

Jag är väl medveten om att sex avsnitt ur två tv-serier kan tyckas lite för att säga något om samhället i stort vad gäller en eventuell förändring kring kristen etik, men det kan ge oss en möjlig överblick om huruvida det förekommer kristna teman i ungdomsserier i stort och hur samhället kan ha förändrats på de 18 år som skiljer mellan de olika serierna. En avgränsning av avsnittsmängd är också viktigt för att göra uppsatsen överskådlig och ger mig möjligheten att gå in på djupet på varje avsnitt. Jag har valt avsnitt 2,3 och 4 i båda serierna på grund av att jag inte ville leta efter avsnitt som passade mitt syfte. Istället ville jag helt förutsättningslöst granska sex helt vanliga avsnitt som jag på förhand inte visste något om, istället för att leta efter avsnitt om laddade ämnen så som abort eller avhållsamhet. Jag valde dock borde första avsnittet av båda serierna då jag anser att de mest var en introduktion till serien och en presentation av rollkaraktärerna.

Jag har valt att dela in varje avsnitt i ett tema och sen analyserar jag det övergripande temat och dragen i varje avsnitt. Genom att bryta ner varje avsnitt i mindre beståndsdelar kan jag analysera personernas handlingar och agerande och då se vilka teman som sammanfattar varje avsnitt. Därmed analyserar jag inte varje liten bihandling i avsnitten i de fallen de inte passade in i temat. I vissa fall handlade det om att det helt enkelt inte rörde sig om en kristen tematik, men lika ofta var bihandlingen så pass obetydlig i jämförelse med huvudtemat, att den inte krävde någon djuplodande analys. Fokus ligger på huruvida jag kan finna kristen etik i Beverly Hills 90210 och 90210 och inte på de delar som inte har de elementen, eftersom jag inte väljer att skriva om dem. För att göra det mindre rörigt har jag dock valt att sammanfatta det jag kommer att analysera och diskutera och inte hela avsnittet med dess bihandlingar.

2.6 Tillämpning

Efter att ha sett tre avsnitt av vardera serien behöver jag strukturera upp mina anteckningar som gjordes under tiden. Tanken är att dela in varje avsnitt i olika teman där varje tema består av ett fenomen som jag uppfattar som en del av en kristen etisk ståndpunkt. Sedan ska jag argumentera, med hjälp av teologen Stanley Hauerwas, att dessa teman verkligen går att relatera till vad som kan uppfattas som kristen etik. För att utläsa dessa teman bryter jag ner

avsnitten i mindre delar, där personernas relationer och deras agerande skrivs ner avsnitt för avsnitt. Därefter går jag metodiskt igenom vad som är gemensamt för personerna och deras berättelse i vardera avsnitt. Snart utkristalliserar sig ett mönster över vad temat kan tänkas handla om. Därefter går jag till Hauerwas för att argumentera för att detta tema förkroppsligar en kristen etik, utifrån Hauerwas ståndpunkt. Med hjälp av hans teologi argumenterar jag sedan för att de båda serierna har en tematik som bygger på kristen etik. För att få en övergripande bild av hur Hauerwas etik ser ut läste jag först boken *The Hauerwas Reader*, som är en bok som samlat många av hans viktigaste texter och som syftar till att ge en helhetsbild av hans vision. Med hjälp av denna helhetsbild kategoriserade jag upp nyckelord och huvudteman för Hauerwas etik och sedan jämförde jag dessa med de teman jag fann i *Beverly Hills*.

För att jämföra med den hermeneutiska bågen börjar jag att bilda mig en uppfattning kring vad för slags teman det skulle kunna handla om, för att sedan analysera och förklara varför jag anser att de båda TV-serierna har en kristen tematik. Detta resulterar i att jag får en omprövad och kritisk bild av min första tolkning och förståelse, som på grund av metodisk analys blivit mer nyanserad och mångfacetterad.

3. Teoretiska utgångspunkter

I teoretiska utgångspunkter går jag igenom hur diskussionen kring kristen etik i läroplanen ser ut samt beskriver Stanley Hauerwas kristna etik och sekulariseringsteorin, som jag har haft som utgångspunkt i analys och diskussion.

3.1 Kristen etik och läroplanen

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande (GY11).

Så lyder först delen av skolplanen för gymnasieskolan GY11, och formuleringen är i stort sett oförändrad sen den tidigare läroplanen LPO94. Läroplanen nämner västerländsk humanism och kristen etik på ett sådant sätt att de tycks bygga på varandra och därmed ett värde skolan bör vila på. Utbildningsutskottet motiverar den omtvistade formulering i 2004/05:UbU9 med ””kristendomen har en särställning som grund för förståelse för svensk och västerländsk kultur och samhällsutveckling”.

Denna formulering mottas inte väl av landets rektorer, två av fem rektorer kritiserar kristendomens särställning i skolan. Håkan Franklin, rektor på Taserudsgymnasiet i Arvika, menar att inte enbart kristen etik är något som stöttar en humanistisk människosyn. Även de andra världsreligionerna gör detta och det blir problematiskt när enbart en av religionerna betonas i ett sådant sammanhang då det visar på bristande respekt mot människor som har en annan trosuppfattning. Det viktiga är istället att ta fasta på likheterna och istället för att propagera för en intalad olikhet, säger Franklin

Formuleringen har funnits i läroplanen sen 1994 då den borgliga regeringen, efter livliga diskussioner, gick med på Kristdemokraternas krav om att föra in en mening om kristen etik i läroplanen. Enligt Klas Lindelöv, rektor på gymnasieskolan i Sandviken, har detta dock inte påverkat själva verksamheten utan att den genomsyras av en grundläggande humanism (Sveriges Radio Ekot, 2006).

Likande diskussioner finns angående den borgliga regeringens betoning av kristendomen i religionsundervisningen. Rosanna Dinamarca, riksdagsledamot i Vänsterpartiet skrev i en debattartikel i *Aftonbladet* (2010) om Jan Björklunds förslag om att kristendom ska få en särställning i skolan och i religionsundervisningen är förkastlig. Hon ifrågasätter också och religionsämnet och ifrågasätter att det är obligatoriskt. Istället vill hon att det ska vara frivilligt och dyka upp först i gymnasiet.

3.2 Kristen etik

Det är svårt att utröna vad kristen etik innebär, då det består av en rad olika tolkningar. Jag använder det därför inte främst som en teoretisk utgångspunkt utan som ett verktyg att undersöka hur den kristna etiska tematiken kan se ut i Beverly Hills 90210 och 90210. Det är givetvis problematiskt även som verktyg, då det likväl är svårt att fastställa vad kristen etik innebär. Detta är heller inte min ambition, utan jag ska istället analysera och diskutera fram en möjlig tolkning. Istället för att försöka fånga en universell kristen etik (finns en sådan?) väljer jag att utgå från Stanley Hauerwas etik. Detta på grund av att Hauerwas är en av Amerikas mest inflytelserika teologer, om än också en av de mest kontroversiella, men också för att hans teologi inte kan beskrivas som konservativ eller liberal och således blir det ett bredare perspektiv, samtidigt som en avgränsning är nödvändig. Jag gör inte anspråk på att utreda vad en ”riktig” kristen etik är.

3.2.1 Stanley Hauerwas

Stanley Hauerwas är professor i teologisk etik på Duke Universitetet i Durham och en av USA:s mest kända och kontroversiella teologer. Han anses vara en stor personlighet och har besökt Oprah Winfrey i sin talkshow samt blivit utsedd till Amerikas främste teolog i *Time* 2001. Han är pacifist och kritisk till amerikansk utrikespolitik, och har blivit både kritiserad och hyllad på grund av sin kritik mot krigerna i Afghanistan och Irak (se förordet, Hauerwas, Willimon, 2003:10).

Det går som en röd tråd genom Hauerwas (2001:72) teologi att det inte räcker att enbart tro på Gud. Han anser att det är minst lika viktigt att hålla ihop detta samfund och skapa vissa moraliska riktlinjer och det gör att denna etik ibland måste gå emot vad övriga samhället anser vara moraliskt riktigt, då kristendomen inte får misstas för vilken etik som helst. Samfundet blir här det centrala och det är det som skiljer kristna och övriga åt, då de delar historia och tradition tillsammans. Därför är kyrkan lika central som Gud. Hauerwas (2001:525) menar att

denna kyrka är inte på en bestämd plats utan spänner över hela världen och att kristna i exempelvis USA inte är hemma där, för de är inte fast i något land, utan de tillhör ett större kristet sammanhang. Det är inget fel att bo i USA, men då bör kristna amerikaner också förstå vilka sorts värderingar som finns och att de inte behöver omfamna dessa. Hauerwas (2001:527) tycker däremot inte att de ska vända samhället ryggen och självgott kura ihop sig själv i ett litet ensamt hörn, utan de ska våga kalla sig kristna och leva som kristna även om samhället vill annorlunda.

Hauerwas (2001:112) menar att kristna istället saknar en gemensam berättelse och denna avsaknad gör att fel frågor kommer i fokus, kristen etik ska inte syssla med politisk filosofi. Samfundets och gemenskapens kärna är beroende av en berättelse då berättelsens innehåll i sin tur blir en grund för etiken. På så vis kan kyrkan vara en etik och inte bara ha en. Men för att uppnå det måste vissa beteenden återinföras och upphöjas. Hauerwas (2001:113) nämner dygder såsom snällhet, vänskap och familjebildande. Hauerwas (2001:170) menar att sådana principer är viktiga, men de har inget egenvärde. Principer är, precis som övriga etiken, beroende av en berättelse för att få ett sammanhang. I annat fall kan principer utan berättelse användas i omoraliska historier. Berättelser å sin sida är i lika stort behov av principer för att fylla sin funktion.

Hauerwas (2001:166) kan ses som väldigt strikt som inte tillåter något annat sätt att se på kristendomen. Han menar dock själv att han visst tillåter och uppskattar en viss form av moralisk variation, och att det är värderelativiseringen som han anser vara det farliga. Hauerwas (2001:70) skriver om hur teologer började diskutera den här typen av frågor för att väcka ett ansvar kring kristen etik. Dock visade det sig svårt då den underliggande teologin var alldeles för sekulär. Den kristna etiken var helt enkelt svår att hålla kristen. Att enbart ha tron på Gud gemensamt räcker inte för Hauerwas, utan det blir då naturligt att gemenskapen och kyrkan blir det centrala, eftersom det har större koppling till gemensamma traditioner och berättelser.

Hauerwas (2001:527ff) menar att moral och dygd är något som måste bygga på gemensamma beslut kring vad moral faktiskt innebär och att det inte går att ta några genvägar. Det får inte bli en lag att blint lyda, moral går inte att tvinga på människor. De måste fundera och reflektera kring det. Ett problem med liberalismen är att denna automatiskt definierar alla som moraliska, vilket gör att godhet på sätt och vis nästan blir lagstiftat. Detta förstör hela idén med moral, då Hauerwas inte anser att det går att tvinga folk att vara goda.

Hauerwas anser att det finns många problem med det liberala samhället vi lever i. Trots att individualism och pluralism sägs vara det viktiga är det amerikanska samhället inte pluralistiskt. Dessa ord används bara för att bygga upp en fasad av tolerans, medan det inte alls stämmer. Dock förväntas alla vara fria att leva det liv de vill, och alla är sin egen lyckas smed. Detta gäller även formandet av sin egen moral. Denna syn på livet är givetvis problematisk om man pratar kristen etik. Om ingen längre tycker att något är värt något längre, blir det omöjligt att diskutera moraliska frågor. Att problematisera dödshjälp eller självmord blir så svårt, om inget är heligt eller betyder något. Hauerwas (2001:585) menar att livet är en gåva och att det är en av livets meningar att förstå, vilket givetvis är motsatsen till cynism och nihilism.

3.3 Sekulariseringsteori

Den typ av sekulariseringsteori som jag har valt att använda mig av går ut på antagandet om religionernas försvinnande i samhället på grund av moderniseringsprocessen. Denna tesen förutsätter att sekularisering och modernitet hör ihop och att denna process är universell och följer samma mönster överallt, vilket är problematiskt eftersom det inte har visat sig stämma. Sigurdson (2009:28-29) menar att det är mer fruktbart att tala om multipla moderniteter för att betona att moderniseringsprocessen kan se annorlunda ut beroende på olika länders historia. Teorin behöver därför omförhandlas och modifieras för att stämma bättre med hur dagens samhälle ser ut.

Sociologen José Casanova har utvecklat sekularitetsteorin och menar att den måste kompletteras för att göras trovärdig. Han urskiljer tre olika moment som består av en differentieringsprocess samt avtagande religiositet och privatisering.

3.3.1 Differentieringstesens

Differentieringstesensens går ut på att religion blir en egen oberoende sfär som existerar vid sidan av övriga samhället. Tro och vetande blir här två helt väsensskilda saker. Denna uppdelning skulle kunna härledas till det moderna samhällets framväxt och det som ligger bakom detta så som reformationen, nationalstatens framväxt, kapitalismen och vetenskapen (Sigurdsson, 2009:30-31).

3.3.2 Avtagande religiositet

När sekulariseringsterorin utvecklades var det allmänt vedertaget att religionen var på väg bort. Detta fick dock omvärderas och den välkände sociologen Peter Berger tog tillbaka sina tidigare uttalande om religionens bortgång och menade att världen fortfarande är lika religiös och på vissa ställen än mer än innan. Som exempel finns den muslimska väckelsen, men även kristendomen växer i Asien och Latinamerika. Denna typen av rörelser har ofta gemensamt att de är stränga läror med fokus på tradition och moral som vill finna religionens sanna väsen. De är konservativa och kämpar för att vinna mer makt i samhället, även om det handlar om politiska islam eller politikkritiska kristna rörelser i Latinamerika. Det enda som talar för någon form av sekularisering är Europa, där religionens inflytande förvisso minskat, men frågan är om religion och religiositet alltid behöver hänga samman med traditionella institutioner. Religiositet kan fortfarande finnas, bara att den istället tillhör den privata sfären istället för den offentliga. Man kan även säga att andlighet i viss mån ersatt religion. Detta på grund av idealbilden av den autonoma människan som tar sina egna beslut och ständigt strävar efter självständighet, vilket givetvis påverkar hur religion utövas. Religiositeten handlar då istället om tro än om tillhörighet och det kollektiva minnet försvinner. Religionen har individualiserats och det är individens tro som skapar religiösa institutioner och traditioner och inte tvärtom (Sigurdson, 2009:33ff).

3.3.3 Privatiseringsteser

Privatiseringsteser är problematisk då den inte entydigt pekar åt att religionen är på väg att privatiseras. Denna tes gäller främst i Europa och i USA, men ur ett globalt perspektiv är kopplingen mellan politik och religion mer intim och religiösa rörelser är ofta intresserade av att påverka det offentliga. I Europa och USA är det däremot livliga diskussioner om religionsfrihet och gränsen mellan det offentliga och privata vad gäller religion. Detta kan ta sig olika uttryck, Frankrike och USA är två olika exempel.

I Frankrike strävas det efter religionsneutralitet, där religion ses som något strikt privat och där religiösa symboler är förbjudna i skolan. Anledningen till att religionen ska höra till det privata är att det inte ska konkurrera ut patriotismen. USA har en annan ingång till religionsfrihet där staten istället ska vara neutral för att upprätthålla religionsfriheten hos befolkningen och att man oavsett livsåskådning ska kunna känna sig igen sig i de statliga institutionerna, vilket kan ses som en motsatt strategi till Frankrikes (Sigurdson, 2009:36ff).

3.3.4 Vilar samhället på kristen etik eller sekulära ideal?

Sigurdson (2009:284) konstaterar en stor splittring mellan sekulära ideal och kristen etik, något han inte nödvändigtvis håller med om. Han menar istället att det inte behöver finnas en konflikt mellan dessa två tankesätt. Han exemplifierar med idén kring mänskliga rättigheter och menar att ingen kan sägas ha ensamrätt på dessa ideal, då de kan ses som både sekulära ideal eller att de är sprungna ut kristen etik. Tanken på den enskilda människans värdighet fanns långt innan liberalismens grundare fanns till, men teologiskt sett har en föreställning om något som liknar mänskliga rättigheter talats om relativt sent. Sigurdson (2009:268) menar att mänskliga rättigheters grund vad gäller människans särställning och värde emellertid skulle kunna ses som kristen föreställning som fått ny sekulär form.

Sigurdson (2009:296) menar att det inte är nödvändigt att se skillnad på den kristna moraltraditionen och sekulära ideal, utan snarare agera en slags brygga över olika traditioners moraliska uppfattningar. Även om vi ser de två som motsatser samverkar de och verkar inom samma kultur. Därmed hävdar Sigurdson (2009:341) att dagens moderna värden så som frihet och tolerans har sitt ursprung i kristen teologi men sedan frikopplats från sitt ursprung.

Bakgrunden till oviljan att se hur kristen etik och sekulära ideal är sammanlänkade kan bero på att vi gärna skiljer på religion och politik. Sigurdson (2009:34) menar att en sådan uppdelning kan bli förödande. Religion som begrepp blir här problematiskt då det reduceras till att vara enbart en privat angelägenhet alternativt fundamentalistisk. Sammanfattningsvis blir det svårt att tala om spår av kristen etik i dagens liberala politik då politik och religion ses som varandras motsatser. Det här är en viktig del av min undersökning och resonemanget kommer att fördjupas ytterligare i diskussionen.

4. Analys

I den här delen kommer en ingående analys kring de sex avsnitten. Varje avsnitt har ett tema som jag anser ha sitt ursprung i kristen etik.

43.1 Beverly Hills 90210, Every Dream Has Its Price: Stöld

4.1.2 Brenda och Tiffanys klädstöder

I avsnitt Every Dream Has Its Price har Brenda problem med att hennes nya vänner är rika och har råd att handla dyra kläder. Hon blir medbjuden av Tiffany och Kelly att shoppa med dem och trots att hon inte har några pengar provar hon kläder. Vi får se hur hon ser villrådig ut medan hon funderar på dagens lektion där de diskuterade Viktor Hugos roman Les Misérables. Där döms skogsarbetaren Jean Valjean till fängelse på grund av att han stjal bröd till sin syster och hennes uthungrade familj. Valjean blir sedan straffad för det här resten av livet och läraren Miss Rye påpekar att ett sånt litet misstag kan förstöra hela ens liv. Vi förstår att hon funderar på huruvida hon ska stjäla klänningen eller inte. Vi får sedan se henne lämna tillbaka klänning. I provrummet jämt ser vi istället Tiffany som, utan några som helst problem, stoppar i ett klädesplagg i sin väska.

Stöld är enligt Calvin (Hauerwas, Willimon, 2003:133) ett mycket allvarligt brott. Vad som är ännu värre är att det ofta är genom stöld som människor får ära och berömmelse. Vi ska dock inte låta oss luras av deras glans. Detta illustreras väl i och med Brendas dilemma där hon gärna vill stjäla men aldrig vågar, vilket visar på att hon är beredd att göra avkall på sina drömmar om ett accepterande i gruppen, medan Tiffany istället tjänar på att stjäla. Intressant nog är Tiffany redan välbärgad och har troligtvis råd att köpa de där kläderna. Calvin (Hauerwas, Willimon, 2003:133) menar dock att den rike aldrig kan glädjas över det de har och bara vill ha mer, därför vill även den rike ha mer. Det är mycket plågsamt att inte kunna glädjas över vad man har och på så vis blir denna girighet bara ett annat ord för ensamhet. Tiffany visar sig mycket riktigt vara väldigt ensam, även om det inte enbart handlar om girighet utan också ett sätt att få uppmärksamhet från sina föräldrar. Bibeln varnar för hur rikedom kan förstöra våra barn och barnbarn. Rikedom och ägodelar kan vara förödande och verkar gå hand i hand med ensamhet. Pengar är inte allt, och när man inser det förstår man hur fattig man egentligen är (Hauerwas, Willimon, 2003:134ff).

Hauerwas och Willimon (2003:137) exemplifierar med deras kyrka där många föräldrar försökte köpa sig till det goda livet till sina barn. Barnen överröstes med kläder och bilar och blev bortskämda och hopplösa, de uppfostrades till konsumenter som konsumerade utan nytta. Detta levnadssätt ger barn vars enda uppgift i livet är att bli ännu rikare, vilket i sin tur för med sig att de inte skaffar barn eftersom deras enda uppgift i livet är att tillfredställa sig själva. Rikedom är på så vis både meningslöst och förgörande, vilket blir tydligt i fallet med Tiffany. När Brenda går över till Tiffany och frågar varför hon stjälar när hon har så mycket berättar Tiffany hur hon ser på rikedom och fattigdom, vilket går i linje med vad Hauerwas och Willimon skriver.

Brenda: "Varför stjälar du, Tiffany? Du har så mycket"

Tiffany: "Tycker du? Vet du... en gång, på en skolresa till Rom.... såg jag en häftig mur som var målad som en pelare. Trompe l'oeil. Bedrar ögat. Det ser ut som där finns nåt. Det är samma här. Det finns inget. Ingen."

Brenda: "Är inte dina föräldrar hemma?"

Tiffany: "Föräldrar. De håller på att bygga upp ett köpcenter i Boca Raton. De är aldrig här. Men det är bara bra. Jag gör vad jag vill."

Brenda: "Verkligen?". Pekar på några killar som sitter vid poolen. "Vilka är de där?"

Tiffany: "Några killar som tar vara på tillfället."

Tiffany uttrycker ensamhet relaterad till rikedom, både vad gäller att föräldrarna lämnar henne och att hennes vänner enbart utnyttjar henne för detta. Och hon säger att hon "gör vad jag vill" vilket är precis den typen av barn som Hauerwas och Willimon såg i sin kyrka. Hon tvekar heller inte att blanda in Brenda och få henne att se skyldig ut för att få sin vilja igenom.

Brenda å sin sida är motsatsen till denna typen av rikedom. Hon kämpar med viljan att få passa in och vara som alla andra, men motstår frestelsen. Mycket på grund av att hon och hennes föräldrar inte verkar ha uppfostrats på det sättet, att enbart tillfredsställa sig själva eller bry sig om rikedom. Brendas pappa Jim visar på detta då han under en promenad med mamman, Cindy då han menar att det är folk med pengar som är de värsta tjuvarna. Han frågar henne menade om hur hon tror att de blev rika. Han tycks därmed insinuera att rika

människor är stjäla mycket och det är på så vis de tillskansar sig rikedom, vilket stämmer överens med Luthers syn på stöld.

Enligt ett kalvinistiskt perspektiv (Hauerwas, Willimon, 2003:140) går det dock att vara rik utan att vara förtappad. Du måste bara lära dig att inte söka stolthet och trygghet i pengar eller att du besjälar ägodelar. Familjen Walsh är visserligen inte felfria, speciellt då de är nyanlända i Beverly Hills och vill passa in, men i slutändan är det rikedomerna att ha varandra som är viktigast. När Brenda blir anklagad för stöld av sin mamma säger hon till Tiffany att hon måste erkänna att det var hon, eftersom Brenda bryr sig om vad hennes mamma tycker om henne. Här visar hon att föräldrarnas kärlek är viktigare än att materiell rikedom och att passa in. När hon blir hämtad av sina föräldrar i affären efter att Tiffany blivit upptäckt för stöld och skylld allt på Brenda är det inte materiella ting hon tänker på utan hur hon skäms över att föräldrar måste hämta henne. Hon blir också djupt besviken när hennes mamma inte tror på hennes oskuld.

Brenda vacklar mellan att vilja passa in och få uppmärksamhet genom stöld och att bli omtyckt av sina föräldrar. Hon vill så gärna rättfärdiga sina tankar, men det är något som stoppar. Hon rådgör till och med sin lärare, Miss Rye.

Brenda: ”Jag undrade bara vem som är mest skyldig, någon som han i Les Misérables om inte ville stjäla men var tvungen, eller någon som ville men inte gjorde det?”

Hauerwas och Willimon (2003:140) menar att medicinen mot att besjåla prylar och dyrka rikedom är just att påtala vikten av dygder så som måttfullhet och rättvisa, vilket Brenda visar prov på då hon funderar kring dessa frågor och tillslut avstår från att stjäla, trots att hon så gärna ville det.

4.1.3 Cindy och Brandons problem med utnyttjande

I och med flytten till Beverly Hills tvingas både Brandon och Cindy, liksom Brenda, att anpassa sig till det nya livet. I Brandons fall innebär det att skaffa sig ett jobb för att betala bilförsäkring samt kunna umgås som sina nya kompisar i skolan. Cindy blir istället påtvingad hemhjälp av sin man Jim, då han menar att alla andra i Beverly Hills har det. I båda fallen handlar problematiken om makt och utnyttjande, vilket också, enligt ett lutherskt perspektiv, (Hauerwas, Willimon, 2003:130) skulle kallas för stöld. Han menar enkelt att stöld är att förvärva sin egendom orättfärdigt. I Brandons fall är det hans nya arbetsgivare på en lyxig

restaurang som utnyttjar sin arbetare och inte ens betalar ut minimilöner samt sparkar dem lite hur som helst. Följande dialog utspelar sig efter att Brandon stressat hela kvällen och upprörd kommer in i köket.

Brandon: "Det här jobbet är skit."

Chang: "Säger du det? Hon sparkade Julio innan du började."

Brandon: "Nu vet jag varför hon tog mig"

Chang: "Hon anställer och sprakar om hon behagar. Inga förmåner."

Brandon: "vad får vi av dricksen?"

Chang: "Dricksen? Välkommen till tredje världens arbetskraft, kompis"

Brandon tittar sig omkring och ser bara utländska män som sliter omkring honom.

Han förklarar sedan för Brenda att dessa män är från Vietnam och Israel och har kommit till USA utan pengar och därför blir utnyttjade och sliter för småslantar. Detta menar Luther (Hauerwas, Willimon, 2003:131) är det en mest klassiska stölden som existerar. Att sko sig på andras bekostnad vad gäller handel och tjänster är därför både den vanligaste synden och världens vanligaste yrke. Det största problemet med stöld är att denna synd är en del av vårt samhälle och vårt system. Samhället bygger på egenintresse vilket gör denna form av stöld svår att upptäcka och protestera mot. När Brenda frågar Brandon om det inte går att göra något åt problemet med de utnyttjade männen rycker han hjälplöst på axlarna och svarar att han inte vet, vilket visar på att denna typ av stöld är så vanlig och normaliserad att den känns hopplös att bekämpa. När Brandon talar om löner med Chang nästa dag på jobbet blir det än mer tydligt hur samhället tillåter denna typ av verksamhet att fortgå.

Chang: "Får du minimilön? Grattis, grabben"

Brandon: "Grattis själv"

Chang: "Ingen av oss får det"

Brandon: ”Det är olagligt”

Chang: ”Än sen? Vem bryr sig?”

Brandon får då nog och skäller ut chefen, säger upp sig själv och säger att han ska skriva om henne i skoltidningen. Likt Brenda ser Brandon att det är fel att stjäla och att rikedom även kan vara en plåga och göra människor onda.

Cindy blir överrumplad när det visar sig att hennes man, Jim, anställt hemhjälp. Anna pratar bara spanska är arbetslös, vilket var anledningen till att Jim blev tipsad om henne. Cindy tycker att det är jobbigt, då hon vill ta hand om sitt eget hem och inte utnyttja någon. Så istället för att uppskatta sin egentid hjälper hon Anna. Anna förstår ingen engelska, men Cindy försöker ändå urskulda sig och förklara att hon inte behöver hemhjälp.

Cindy: ” Det är knäppt, men jag kan inte se någon som jobbar utan att hjälpa till. Du comprende? Jag är ingen fin lat dam. Det är därför det känns obekvämt att ha dig här. Eller inte dig, utan tanken på dig. Jim gillar tanken på dig. Jag måste säga att utsidan är viktig för min dotter också. I hennes ålder...”

Hon uppskattar inte tanken på sig själv som en som utnyttjar och skor sig på andras bekostnad. Hauerwas och Willimon (2008:133) menar att västvärlden inte inser sin rikedom och de privilegier de åtnjuter, och att vi kan göra det på grund av ett system som bygger på stöld. Snarare tror vi att vi helt enkelt förtjänar det. Cindy ifrågasätter detta tänk då hon känner sig obekvämt med hjälp utifrån, och att göra sig skyldig till den sortens stöld. Hon ifrågasätter också den typen av människor som tycker status och lyx är viktiga, och verkar tycka, precis som Hauerwas och Willimon (2003:137), att rikedom inte är bra och att människor med mycket pengar är på ett visst vis, till skillnad från familjen Walsh. Hon är noga med att inte försöka passa in för mycket, utan vill ha sina gamla joggingbyxor när hon promenerar, vill sköta huset själv och inte vara någons ”klon”. Hon säger förmanande till Brenda att de inte behöver vara som övriga Beverly Hillsbor bara för att de bor där nu. Hon vill att Brenda ska bli omtyckt för hur hon är och inte för hur hon ser ut, alltså motsatsen till de föräldrarna som Hauerwas och Willimon (2003:137) såg i sin kyrka som skämde bort sina barn med kläder och bilar och i slutändan gjorde dem till ensamma konsumenter utan hopp.

4.2 Beverly Hills 90210, The first time: Kärlek och sex

4.2.1 Brandon, Sheryl och romantismens problem

Brandon förbereder sig för att hans gamla flickvän Sheryl ska komma och hälsa på i Beverly Hills. Brandon är lite nervös för att de har ett odefinierat förhållande där de verkar ha gjort slut men ändå saknar varandra. Han protesterar inte heller när Andrea förvånat säger att hon inte visste att han har tjej, vilket tyder på att han inte uppfattar deras relation som helt slut. De verkar istället ha något slags långdistansförhållande med friheter, då Brandon över telefon säger till Sheryl att han inte vill att hon träffar andra men får göra det. Hauerwas (2001:486) menar att det finns två övergripande sätt att se på sexualmoral i USA. En av dem är romantismen. Romantismen förespråkar att varje individ är fri att själv bestämma vilka slags relationer denne vill ha. Framförallt fokuseras på vikten av kärlek och att göra den fri och utan onödiga gränser som hindrar individer. Hauerwas exemplifierar med boken *Open marriage* av makarna Nena och George O'Neill där de för att rädda äktenskapet propagerar för öppet äktenskap. Det som står i centrum är frihet för individen och en flexibilitet som gör att både man och kvinna kan få som de vill i sin gemensamma relation. De kallar det inte för polyamorösitet utan ser det som ett öppnare sätt att ha monogama äktenskap. Det bör inte vara fokus på "man" och "hustru", utan på att varje individ får sina behov tillfredsställda.

Brandon och Sheryls förhållande skulle kunna förklaras utifrån denna kärlekssyn, då de inte har tydliga gränser. Visserligen är deras nuvarande odefinierbara relation inte på grund av att de behöver mer frihet, utan på grund av Brandons flytt, men likväl har de använt sig av denna lösning. De verkar, av vad Brandon säger till Sheryl på telefon, vara tillåtna att träffa andra. Detta skapar också problem när Sheryl imponeras av Dylan och hellre vill umgås med honom. Brandon blir då svartsjuk och arg och betar sig dåligt gentemot både Sheryl och Dylan. Hauerwas (2001:488) menar att öppna förhållanden och den synen romantismen har på kärlek leder till osäkerhet vilket i sin tur föder svartsjuka. Och svartsjuka föder i sin tur ännu mer osäkerhet. Och det är just osäkerheten och oklarheten som blir Brandon och Sheryls fall. De har en relation som snarare splittrats på grund av för friheten och tid isär. Brandon blir svartsjuk på grund av att Sheryl umgås med Dylan som i sin tur är upprörd över att Brandon inte tänkt på henne och deras relation, utan enbart funderat över hur han som individ ska få det vid flytten

Sheryl: "Du tror du vet allt om mig va? Att jag är en sån som är med dig hela tiden?"

Brandon: ”Vad menar du?”

Sheryl: ”Allt du tänkte på var hur svårt det skulle bli för dig. Att vara i en främmande stad, skaffa nya vänner. Jag trodde du skulle sakna mig.”

Brandon: ”Det gjorde jag. Det gör jag.”

Sheryl: ”Nej. Inte som jag saknade dig. Du har ett nytt liv och nya vänner. Jag är fast med samma problem och samma människor ”

Brandon: ”Och vad för problem har du haft?!”

Hauerwas (2001:487) upprörs över hur romantisismen ser på kärlek och vilken slags människa du förväntas vara. Den här typen av kärleksrelationer är anpassad för individualister som agerar egoistisk och inte är kapabla att ha ett förhållande då de inte bli intima med någon om de inte släpper taget om sig själv och sina egna behov. Brandon visar prov på detta, då han i sin iver över att komma till rätta i sitt nya liv inte avsätter tid till att fundera över vad deras fria långsdistansrelation innebär eller hur Sheryl egentligen mår. Det visar sig mycket riktigt att Sheryl har stora problem med sin styvfar, sin mamma och en pappa som inte bryr sig och rymt hemifrån på grund av detta. Sheryls problematik började visserligen redan när Brandon och Sheryl fortfarande var ett par i Minneapolis, men Sheryls totala bryt kommer symptomatiskt nog först när hon besöker Brandon och märker att deras odefinierade relation inte fungerar.

En annan problematik som Hauerwas tar upp (2001:488ff) är att romantisismen är att den omöjliga kan skapa den intimitet som traditionellt monogama par har. Svartsjuka är en viktig del av det, då det är först när du är svartsjuk som du har öppnat upp och gjort dig sårbar, vilket är en viktig del av intimiteten. Att då förbise en sådan företeelse som svartsjuka, vilket du måste i ett öppet förhållande, blir problematiskt, då det inte ger samma intimitet. Bristen på intimitet och öppna äktenskap medför, enligt Hauerwas (2001:490), vissa frågor: Om det nu är okej att ha sex med andra, när är man då otrogen? I Brandons och Sheryls fall gäller det inte äktenskap, men likväl någon form av relation, där Brandon tror att de båda väntat på att få ha sex tillsammans med varandra. Sheryl, å sin sida, har redan haft sex med en annan. Brandon blir då arg, men Sheryl säger ifrån, det angår inte honom eftersom de har gjort slut innan han flyttade. Trots detta har de ändå betett sig som ett par, så var går då gränsen för

otrohet? Hauerwas anser å andra sidan inte att otrohet är det värsta ett par kan göra mot varandra, men att det är en bra bas för att vara trogna mot varandra i andra delar av relationen. Med andra ord, hade Brandon och Sheryl inte haft ett öppet förhållande hade kanske andra delar i deras relation inte varit lika problematiska. Möjligen hade Sheryl vågat prata om sina problem och Brandon hade kunnat tala ut om sin svartsjuka. Istället blir det problematiskt att prata om en sådan känsla för Brandon då han inte riktigt vet vad han får tycka. Detta leder till att han tillslut brister och betar sig dåligt mot både Sheryl och Dylan när han får ett vredesutbrott på grund av svartsjuka.

4.2.2 Sexuålsyn

Brandon har aldrig haft sex förut och verkar onekligen spänd på om det kommer ske när Sheryl kommer. Även Brandons föräldrar Cindy och Jim är förbredda på att detta skulle kunna ske och poängterar att Sheryl ska sova i Brendas sovrum. På natten när alla har lagt sig ligger Cindy och vrider sig, hon är hemskt orolig att Sheryl ska gå in till Brandon. Jim tycker att de måste lita på dem, men Cindy tycker ändå inte att det känns bra. Hon påtalar sin oro att de kanske har sex, och får oss att förstå att sex under dessa former inte vore bra. Sheryl är deras gäst, och de har ansvar för henne menar Cindy. Å ena sidan är det föräldrarna som anser att sex är något dåligt för Brandon och Sheryl, å andra sidan Brandon och Sheryl själva som uttalar att sex måste vara något speciellt och betyder något, något man gör tillsammans som skapar band mellan två kära personer. Båda har liknande syn på sexualitet som något speciellt och inget man gör med vem som helt eller hur som helt. Därför blir Brandon arg när det visar sig att Sheryl tidigare haft sex, trots att han trodde att han var hennes första. Detta tycks göra deras sex mindre fint och verkligt.

Brandon: ” Jag trodde vi var rätt intima.”

Sheryl: ”Hurså? För att jag hade sex med dig?”

Brandon: ”Ja.”

Sheryl: ”Väx upp, Brandon. Sex för inte ihop människor, det för dem isär.”

Brandon: ”Och hur blev du expert?”

Sheryl: ”För att jag har gjort det förut.”

Brandon: ”Vad menar du?”

Sheryl: ”Det är väl inget. Det bara hände.”

Brandon: ”Vad menar du? Bara hände?”

Sheryl: ”Vad är skillanden?”

Brandon: ”En jäkla skillnad! Du har låtit mig vänta och... Vem var det? Jack Taylor va? Han ville alltid hoppa på dig! ”

Sheryl: ”Det spelar ingen roll. Det angår dig inte heller.”

Hauerwas (2001:492) menar att det inte finns några teologiska bevis på att sex utanför äktenskap skulle vara något dåligt, men likväl är promiskuitet och ledigt lex inte ett alternativ då sex därmed förlorar sin egentliga mening som ett uttryck av kärlek och intimitet. Sex utan kärlek kan aldrig nå sin fulla potential där kropp och själ samverkar. Hauerwas och Willimon (2003:119) anser att desakraliseringen av sex hör moderniteten och kapitalismen till och gör sex till ännu en vara, varpå det blir viktigt att inse att sex inte är det viktigaste för en människa samt ska hållas inom en kärleksrelation. Detta tycks genomsyra även Cindy, Jims, Brandon och Sheryls sexualsyn. Även om Sheryl har haft sex så uttrycker hon också ångest och stor ånger det, då det var med någon hon inte brydde sig om. Därmed skulle man kunna säga att hon anser att sex måste innehålla kärlek för att vara meningsfullt och till med för att må bra med sig själv.

Sheryl: ”Jag vill att du ska veta någonting. Häromkvällen, när vi älskade, var det speciellt. Det var inte min första gång och det kanske du aldrig förlåter mig för. Men det var annorlunda.”

Brandon: ”Hur då?”

Sheryl: ”Det var som det ska vara. Som jag hade trott att det skulle vara. För att jag har så starka känslor för dig. Och för att du höll om mig efteråt. Det kommer jag aldrig att glömma. Nånsin.

Brandon: ”Vem var det, Sheryl?”

Sheryl: ”Förstår du inte? Det spelar ingen roll. Det var meningslöst. Det är något jag måste leva med.”

Här visar Sheryl att sex är något mellan ett kärlekspar och att meningslöst sex med någon hon inte älskar är något som kommer känna jobbigt för resten av livet. Brandon tycks hålla med då han inte nöjer sig med att Sheryl kände lika mycket för deras stund tillsammans som han gjorde, utan han måste få veta vem det är. Deras relation tycks bli mindre verklig då Sheryl har haft kärlekslöst sex med en annan.

4.3 Beverly Hills 90210, One on one: Avundsjuka och begär

4.3.1 Brandon och Steves avundsjuka

Brandon bestämmer sig för att prova på att komma med i basketlaget och kommer vidare till en sista uttagning. Hans vän Steve, som inte kom med, berättar dock att Brandon inte har en chans då skolan har ett utbildningsprogram för minoriteter som gör att idrottsstjärnor från förorter runt omkring får gå på skolan gratis för att spela basket. Steve berättar att de inte behöver gå på lektioner utan enbart är där för att göra så att skolan ska vinna mästerskap. Brandon bestämmer sig då att skriva en artikel om utbildningsprogrammet och fusket bakom det. Både Steve och Brandon vill väldigt gärna komma med i laget och tycks vara väldigt missunnsamma vad gäller de som går i utbildningsprogrammet och lyckas bra i laget.

Thomas av Aquino (2003:165) uppmärksammar behovet av att diskutera kring om begär, då han menar att vårt begär är gränslöst. Begäret är gränslöst för att den alltid är menad att finna sin vila och mål, det vill säga Gud. Begär är smittsamt och något vi lär oss av varandra. Begäret kommer av sökandet av varandras gillande, men samtidigt skapar detta också avundsjuka. Vad gäller Brandon och Steve blir det här tydligt att deras missunnsamhet och avundsjuka på de i utbildningsprogrammet i grunden om att deras vilja att själva få en del i laget och bli en omtyckt idrottsman. Till en början är det bara Steve som förklarar för Brandon att de öppna uttagningarna till basketlaget är ett skämt då allt redan är uppgjort. Han berättar för Brandon att Coach Riley i stort sett redan lovat honom en plats och att allt bara är ett spel för gallerierna, men, poängterar han, han vill inte berätta det för någon för det låter skrytsamt. Steve är uppenbart mycket säker på sin plats och blir därför väldigt upprörd när det visar sig att han inte alls kommer med. Han riktar då sin avundsjuka och missnöje åt de eleverna i utbildningsprogrammet. Till en början är Brandon tveksam angående Steves anklagelser om att utbildningsprogrameleverna enbart är där på grund av sin baskettalang och hudfärg och därför inte behöver gå på lektioner. Brandon blir dock alltmer benägen att tro på anklagelserna

i takt med att hans chans att få vara med i laget ökar. När hans begär att bli en basketstjärna väcks och drömmarna blir alltmer nåbara kommer också svartsjukan och missunnsamheten. Hauerwas och Willimon (2003:169) menar att vår vilja att få makt och status och att inte förlora i värde är problemet är roten till våra problem, och att det är svårt att motverka. Speciellt i ett samhälle som uppmuntrar ett sådant beteende, där girighet och habegär för ekonomin framåt.

Brandon blir upprörd när Steve kommer med anklagelser och börjar därför undersöka detta för skoltidningens räkning. Han berättar för tidningsredaktören Andrea vilken orättvisa utbildningsprogrammet innebär mot både de som ingår i det och övriga i skolan.

Brandon: ”Fyra veckor in på terminen har han inte ens visat sig. Säger det dig inte nåt?” Andrea: ”Det säger mig att James inte är överambitiös.”

Brandon: ”Steve Sanders säger att utbildningsprogrammet har favoriserat idrottmän i årtal.”

Andrea: ”Faktum är att programmet har ett bra rykte, och beklagar, men Sanders är ett bortskämt kryp som inte är i närheten av en trovärdig källa.”

Brandon: ”Men visst finns det hundratals idrottselever som spelar collegebasket som inte kan stava till sina egna namn. Den typen av skitbehandling börjar här på high school-nivå.”

Hauerwas och Willimon (2003:168) skriver om hur svartsjuka ofta är väldigt subtilt, då den maskeras i viljan att göra gott eller stå till tjänst för andra. Vi säger att vi vill hjälpa andra och göra rätt, men egentligen ger det oss bara makt och gör så att vi klättrar på karriärstegen. Brandons beteende skulle mycket väl kunna tolkas på detta sätt då han, som visas här ovan, ifrågasätter utbildningsprogrammet och ger sken av det handlar om ”skitbehandling”. Han ska därför skriva en artikel om detta och avslöja fusk, vilket passande nog skulle kunna ge honom platsen i laget. När Andrea ifrågasätter honom slår Brandon tillbaka och menar att hon inte ska kritisera honom för att han försöker trycka en viktig story. Brandons påtalar till och med sina goda uppsåt, varpå Andrea låter honom hållas. De fortsätter därför med storyn och finner inga uppgifter om James överhuvudtaget, och Brandon ställer James mot väggen. Det slutar med att Brandon får veta att James visst bor där och har bara lite värt att anpassa sig till den nya skolan, därav de dåliga skolresultaten. Brandon erkänner då för James att hans beteende berott på avundsjukan och viljan att få James eventuella plats i laget. Hans

undersökningar vad gäller James eventuella fusk tycks här enbart bero på avundsjuka och begär och roten till att Brandon såg det han ville se. Tidigare indikationer på att det handlar om rasism vad gäller Brandons undersökningar gentemot James visar sig här felaktiga, och att det främst handlar om just avundsjuka. Han släpper dock denna känsla efter att han och James rätt ut varför Brandon gjorde som han gjorde. Följande meningsutbyte visar tydligt på hur Brandon släppt sin avundsjuka.

Steve: ”Låt dem inte skrämna dig Brandon. Det här är vår skola. Inte deras.”

Brandon: ”Bara i ditt huvud, Steve.”

4.3.3 James strukturella avundsjuka

Även James är avundsjuk på Brandon och drar förhastade slutsatser kring honom. Främst verkar James avundsjuka handla om att han ser strukturella mönster i samhället där han som svart misskrediteras. Hauerwas och Willimon (2003:165) menar att det ligger en viss sanning i tanke i att kalla kapitalism för legaliserad girighet och socialism för legaliserad avundsjuka, och de representerar till viss del båda tankarna. I James handlar det just om att han ser orättvisa strukturer som drabbar svarta, men det skulle också kunna ses som ”legaliserad” avundsjuka. När han blir upprörd över Brandons anklagelser över att han inte skulle förtjäna att gå i skolan där, vilket yttrar sig i anklagelser om hur privilegierad vita killar som Brandon är. Hur de får allt serverat på ett fat och är helt omedvetna om att alla inte har det likadant. Han är uppenbart upprörd över hur Brandons pappa Jim fjäskar för tränaren och hur vithet och pengar ger makt och får dessa människor att gå längre än vad han kan göra.

Till viss del skulle det kunna tolkas som samma sorts kritik som Hauerwas och Willimon (2003:168) framför när de skriver om hur dagens samhälle fostrar oss att vara. I ett sådant samhälle är det positivt att ha framgång och verka för ett bättre liv, något som ofta lika gärna kan kallas för girighet. Brandon är troligen även han benägen att hålla med, då han ser mycket bekymrad ut när hans pappa erbjuder sig att betala hans bilförsäkring om Brandon kommer med i laget. Han blir då medveten om sitt privilegium och ställning, vilket kan tolkas som en början till försoning med James, vilket i sin förlängning leder till att han släpper sin avundsjuka och missunnsamhet. I slutändan visar det sig att det blir James som får platsen, vilket skulle kunna tolkas som om han har mer fog för sin avundsjuka än Brandon. Hauerwas

och Willimon problematiserar till viss del girighet och begär utifrån James perspektiv, men Brandons avundsjuka ses enbart som en synd.

4.4 90210, The Jet Set : Gemenskap och rättvisa

4.4.1 Dixon och lacrosselaget

Dixon känner att han, som ny i skolan och rektorns son, behöver stärka sin ställning bland lacrossekillarna. Han vill, för att visa sin lojalitet mot dem, hämnas på det konkurrerande skollaget för att de skräpade ner deras skola. Hans vän Navid undrar varför han vill vara vän med lacrosseskillar som kontrollerar honom. Dixon menar då att det roliga är att vara en del av laget, att det är det som är själva mening med att gå med i ett lag. Att delta i gemenskapen blir här det centrala för Dixon, något som också återkommer i Hauerwas teologi. Här handlar det förvisso om den kristna gemenskapen, men likväl hamnar tyngdpunkten på ”att vara med i ett lag”, att inte vara ensam. En stor del av Hauerwas etik går ut på att det inte räcker att enbart tro på Gud. Det viktiga enligt honom är att tro på att Jesus krävde att bilda ett samfund separerad från övriga världen just på grund av att han är Gud (Hauerwas, 2001:72). Att hålla ihop detta samfund och skapa vissa moraliska riktlinjer är viktigt, och det gör att denna etik ibland måste gå emot vad övriga samhället anser vara moraliskt riktigt, då kristendomen inte får misstas för vilken etik som helst. Samfundet blir här det centrala och det är det som skiljer kristna och övriga åt, då de delar historia och tradition tillsammans (Hauerwas, 2001:525).

Dixon, precis som Hauerwas, lägger ingen värdering på enskilda individer inom det kollektiva de vill tillhöra, utan ser själv helheten och gemenskapen som stärkande i sig. Han vill bli accepterad i den nya skolan och planerar därför ett spratt med hjälp av Navid. Sprattet går ut på att de släpper ut grisar i Paul Hallskolan och låter dem springa runt där och förstöra. När Navids pappa, rektor Harry, får höra om detta blir han vansinnig och väljer att kollektivt straffa hela lacrosselaget genom avstängning. Dixon tar då på sig skulden för att skydda de andra. Han menar att de killar som inte ens var med på sprattet inte ska behöva straffas för det. Detta tycks visa hur viktigt han anser att gemenskapen killarna emellan är, och att de delar vissa moraliska koder. För att upprätthålla moralen och gemenskapen kräver det att Dixon tar på sig hela skulden.

Hauerwas (2012:193) menar också att gemenskap bygger på vissa dygder, och till och med behövs för att upprätthållas. Människorna inom gemenskapen måste kunna lita på varandra

och på gemenskapen för att upprätthålla relationen. Tro och hopp är två andra viktiga dygder som Hauerwas ser som centrala, och detta bildar grunden för tålmod. Detta är precis vad Dixon inser och tar fallet för sina kamrater. Viljan att vara en del av en större gemenskap och tron på denna illustreras väl när Dixon och hans pappa Harry har ett samtal på rektorskontoret:

Harry: ”Jag vill att du berättar om du vet något!”

Dixon: ”Hur kan du be mig det?”

Harry: ”Det är bättre om någon erkänner”

Dixon: ”Så du ber mig tjalla på mitt lag? De litar knappt på mig i nuläget. Tror du inte att de vet att jag är här nu och undrar om jag tjallar”

Eftersom Dixon tar på sig hela skulden själv känner lagkamraterna å sin sida kockså gemenskap och tillit till Dixon, då han visat sig vara en i laget och inte bara rektorn son, vilket resulterar i att de går till Harry och tar på sig skulden de med. Genom sin tro och hopp på gemenskapen skapas tillit och ännu stabilare gemenskap. Både Dixon och de övriga blir senare belönade för detta genom mildrat straff, då Harry tycks uppskatta killarnas laganda mer än han vill straffa dem för sprattet. Gemenskap och att tillsammans skapa mening är det väsentliga, vilket kommer i skymundan i dagen liberala samhälle . Hauerwas (2001:524) menar att dagens liberalistiska samhälle uppfattar cynism som en god egenskap, vilket skulle kunna sägas vara motsatsen till det liv och gemenskap både Hauerwas och Dixon vill uppnå, då cynismen förutsätter att ingenting är värt något och det skapar likgiltighet.

4.4.2 Harry, Naomi och Silvers missriktade rättvisa

Harry, Naomi och Silver begår alla samma misstag: att försöka skipa rättvisa genom manipulation och fruktan. När Harry blir arg för att lacrosslaget inte lyssnat på honom angående hämnd bestraffar han hela lacrosslaget, trots att alla inte medverkat i sprattet. Hauerwas (2012:195) anser att kyrkans uppgift är att finna rättvisa, men inte genom avundsjuka, fruktan eller manipulation. För att uppnå rättvisa ska man istället använda tålmod, tålmod är nyckeln till att slutligen lyckas. Att straffa alla kollektivt blir här problematiskt, då han genom att skrämja dem försöker att få dem att erkänna. Det visar sig

dock vara effektivt för det lockar tillslut fram de skyldiga. Harry ändrar sig ändå och inser att han var för hård mot både Dixon och laget och låter dem både få lättare straff och ber Dixon om ursäkt. Han förstår att det var fel väg att gå och att han istället tålmodigt skulle satt sig in i killarnas, och framförallt Dixons, situation. Han tycks inse att det inte är moralistiskt riktigt att kollektivt bestraffa och manipulera fram ett erkännande för att uppnå rättvisa.

Detsamma gäller Naomi, som vill straffa Ethan för att han förödmjukat henne genom sin otrohet. När Naomi får reda på att Silver gjort en film om otroheten på sin blogg blir hon förtvivlad och ger Ethan en örfil. För att skipa rättvisa nöjer hon sig dock inte där utan bestämmer sig för att manipulera fram svartsjuka hos Ethan genom att själv vara otrogen. När Ethan får veta det stämmer han träff med Naomi, vilket hon tar som ett tecken på att han vill vädja henne att stanna kvar. Till sin vän Adrienne säger hon självsäkert att ett sådant trick ”fungerar varje gång”. Det visar sig senare på träffen att han inte alls blev svartsjuk utan enbart upprörd och insåg än mer varför han inte vill vara tillsammans med henne. Naomi blir då straffad för sitt manipulerande spel, då hon istället tålmodigt borde ha jobbat på deras relation. Deras gemenskap blir då förstörd på grund av Naomis sätt och missriktade rättvisetänk.

Även Silver är besatt av att få sin rättvisa genom att sätta dit Naomi. Naomi och Silver var bästa vänner förr men det fick ett drastiskt slut då Silver berättade för Naomi att hennes pappa var otrogen mot hennes mamma. Naomi berättade det då för hennes mamma, trots att Silver sa att hon inte fick, vilket ledde till att hennes föräldrar skilde sig och att hennes mamma återigen började dricka. Silver tycks anklaga Naomi för allt dåligt som hänt henne och vill därför sätta dit henne när hon hör talas om att Ethan varit otrogen mot Naomi. På sin videoblogg postar Silver en film om otroheten på ett hånfullt sätt, vilket gör Naomi förtvivlad och förödmjukad. Det är precis den reaktionen Silver vill ha, men frågan är om det gör någon lycklig. Naomi blir förkrossad, Ethan ledsen och Silver verkar precis lika bitter som innan. Och även om det skulle följa något bra av ett sådant straff menar Hauerwas 2012:195) att man inte gör vissa saker, oavsett om det kommer något bra ut av det. Rättvisa kan aldrig skipas genom fruktan, den sortens maktutövande är orättfärdigt.

Det enda straffet som faller väl ut för båda parter är då mamma Debbie väljer att ge Annie utgångsförbud och indragen veckopeng. Annie väljer att inte berätta om att hon flög till San Francisco på träff med Ty vilket Debbie blir upprörd över. Det som skiljer Debbies

rättviseskippade från de andra är att det sker lugnt och sakligt och utan manipulation eller överdrivet maktutövande. Annie verkar således nöjd med sitt straff då hon förstår att hon det var felaktigt att undanhålla sanningen.

4.5 90210, Lucky Strike : Familj

4.5.1 Wilsons familjekväll

Debbie och Harry är bekymrade för hur deras familjeliv ser ut sen de flyttade till Beverly Hills. Både för att det finns fler frestelser där men också för att hela familjen tycks gå om varandra. På grund av det bestämmer sig föräldrarna för att ha en familjekväll på fredagen. Dixon och Annie är inte lika uppspelta som föräldrarna och försöker komma undan, men förgäves. Familjekvällen slutar dock med att både Dixon och Annie bjudit med alla sina vänner ändå och det blir en jättetrevlig kväll. Ungdomarna erkänner tillslut att familjekväll är en bra idé, trots alla glåpord kring familjeaktiviteter. Särskilt i ljuset av hur övriga familjer i serien mår kan en sådan familjekväll ses som rätt väg att gå.

Hauerwas (2001:508) är också bekymrad över dagens familj och hur den får allt mindre betydelse. Han hänvisar till Adam Smith som menade att familjen förändrats och att vi måste lämna den bakom oss för att bli fria. Varje individ är sig själv närmast och vet vad bäst vad denne vill och behöver. Smith visar på att de samhällen där rättsäkerheten är hög har sämre familjerelationer, och detta på grund av att det familjer inte längre behövs för skydda individer. På så vis menar han att de bästa samhällena har anpassat sig för individer och att familjen spelat ut sin roll. Hauerwas har problem med detta och menar att dem biologiska familjen visserligen inte behöver romantiseras eller vara det allra viktigaste, men att en viss typ av ”familj” behövs.

Ungdomarnas syn på familjen kan onekligen tolkas som något som inte behövs, eller är rent av larvigt. Dialogen mellan Annie och Ethan bekräftar detta:

Ethan: ”Några stora planer för ikväll?”

Annie: ”Ja, en stor dejt”

Ethan: ”Åh, du och Ty?”

Annie: ”Nej, jag och min familj. Vi ska ha en familjekväll”

Ethan: ”Familjekväll?!”

Annie: ”Ja. De känner att de aldrig träffar oss, så...”

Ethan: ”Tja, det är nog inte totalt socialt självmord så länge du går någonstans där ingen från skolan ser dig”

Annie: ”Lucky Strike Bowling?”

Ethan: ”Oj! Ja, någon från schackklubben kanske fortfarande kan prata med dig”

Även Silver hånar familjekvällen när Dixon frågar om hon vill med, då det är något som verkar förväntas av henne, men i hemlighet verkar hon uppskatta att få umgås med en familj som inte är dysfunktionell. Silvers egen mamma har problem med alkoholen och är så elak mot henne att Silver sover på ett härbärge för kvinnor, vilket tycks vara anledningen till att hon uppskattar familjekvällen. Precis som Hauerwas skriver om att familj inte alltid är det viktigaste, behövs ändå någon typ av familjeaktig gemenskap, vilken Silver verkar ha funnit i familjen Wilson. Silvers situation bekräftar Hauerwas problem med Adam Smiths teori om att individen inte längre behöver familjen. Hon är privilegierad och bor i ett fint område, men likväl är hon olycklig och ensam. Trots att Silver som individ inte skulle behöva en familj- hon har materiellt sett allt hon behöver- är det hennes avsaknad av en familjegemenskap som gör hennes situation ohållbar. Samtidigt förespråkar inte Hauerwas enbart en ren kärnfamilj med mamma, pappa, barn utan alla slags gemenskaper, vilket även gäller för Silver. Först är det familjen Wilsons gemenskap hon får ta del av och mår bra av och sedan får flytta in hos sin syster och hennes son. Det är inte formen i sig som spelat någon roll, utan någon form av familjeaktig gemenskap.

Familjen Wilson får i sammanhanget vara den goda familjen som upprätthåller familjegemenskap men också låter andra få delta i deras familjeaktivitet, vilket skapar glädje för alla. Det är väldigt tydligt att det till en början inte är något bra med familjekväll, men att det inte beror på att det är något dåligt utan snarare på grund av att många av de övriga ungdomarna har dysfunktionella familjeförhållanden och tycks inte vara vana vid en familj som värnar om varandra. Silver har tufft på grund av sin alkoholiserade mamma som är elak mot henne och Naomi har en pappa som istället för att umgås med sin dotter, och

kompen­serar med en bil, är otrogen mot mamman. I en sådan miljö kan därför en familjekväll te sig naivt och tramsigt, trots att det är inte är något dåligt utan snarare något alla eftersträvar.

Till skillnad från de övriga föräldrarna vi får möta är Wilsons engagerade i sina barn och vill umgås med dem, men det innebär också en viss auktoritet. Hauerwas (2003:90) menar att dagens föräldrar inte förstår innebörden av auktoritet utan blandar samman det med autoritärt, vilket gör att våra barn liv präglas av anarki. Luther menar att hierarki behövs för att kaotisk anarki inte ska råda. Att alltid tänka att barn ska lära sig att tänka och välja själv leder enbart till att de blir slavar under deras förvirrade begär. Föräldrarna Debbie och Harry skulle här kunna ses som starka auktoriteter som trots sina barns påtryckningar angående att inte genomföra familjekvällen ändå gör det. De ger sig inte trots att ungdomarna påtalar vikten av en kväll för deras egna aktiviteter och att ingen annan har liknande kvällar. Debbie och Harry tycks troligen anse att de är kapabla att bestämma vad som är bäst för barnen, bättre än vad de själva kan. Hauerwas skulle troligen hålla med och mena att det är viktigt att upprätthålla den formen av auktoritet för att inte hänfalla åt anarki.

4.6 90210, The Bubble: Förlåtelse och lögn

4.6.1 Naomi förlåter Tracy

Naomi har upptäckt att hennes pappa Charles är otrogen mot hennes mamma Tracy och blir väldigt upprörd. Hon är arg på båda sina föräldrar och tycker att deras äktenskap, och hela deras familj, är en lögn. Hon anser att Charles är fruktansvärd, men lägger lika mycket skuld på Tracy som inte förvägrar honom affären, även om det bara handlar om några gånger om året. Tracy är nämligen medveten om hur hon blir bedragen, men väljer att inte lägga så stor vikt vid det för att hålla ihop familjen. Naomi har svårt att förstå och förebrår sin mamma för föräldrarnas äktenskapliga problem. När Naomi märker att Charles affär inte alls enbart handlar om några gånger om året utan att hans älskarinna, i hemlighet, ska flytta in i familjens sommarhus, förlåter och tröstar hon sin mamma.

Hauerwas (2001:135) skriver om vikten av att vara ett förlåtande folk, då det blir omöjligt att leva i frid utan den. I Naomis fall blir det tydligt att skulden hon lägger på sin mamma gör henne lika illa som det faktum att hennes föräldrar inte längre har ett bra äktenskap. Att skylla situationen på sin mamma och att hennes tillåtande attityd gör henne upprörd och får henne ur balans. Hon försöker få kontroll över situationen och åker och hälsar på Charles älskarinna,

Gail. Detta resulterar i att hon förstår att det inte handlar om Tracys tillåtande attityd utan i att Gail och Charles älskar varandra. Även om det tycks göra Naomi mycket upprörd, verkar insikten om deras förhållande hjälpa henne att förlåta sin mamma, vilket ger henne en slags frid. När hon träffar Ethan dagen därpå verkar hon uppenbart lättad:

Ethan: ”Hur är det?”

Naomi: ”Det är lugnt. Jag har insett att jag inte alltid kan få som jag vill, hur gärna jag än vill. Jag kan inte laga mina föräldrars äktenskap, jag kan inte få pappa att älska mamma.”

Vetskapen om att Tracy inte kunde ha gjort något åt situationen, att ingen kan få Charles att älska Tracy mer än han själv, gör att Naomi kan släppa sin aggression och tillåta sig att förlåta Tracy. Det är tydligt att hon blir mer lugn och avslappnad när hon väl lyckats förlåta, vilket illustreras av att hon tröstar Tracy genom att ligga jämte henne i sängen, till skillnad från hennes tidigare aviga beteende där Naomi varit stingslig och aggressiv mot sin mamma. Till viss del verkar hon även förlåta Charles, då hon kommit till insikt att det handlar om kärlek och känslor, inget hon kan rå på.

Tracy visar tydligt hur hon till en början försöker hålla fasaden uppe och visa på att hon har kontroll. Genom att behålla lugnet och kontrollen tycks hon inte behövs ta itu med sin egen eventuella skuld angående Charles relation med Gail. Hauerwas (2001: 135) menar att det vanligaste problemet med förlåtelse inte är att förlåta den andra parten utan att bli den förlåtne. Tracys verkar bli mycket upprörd när hon får veta hur allvarligt Charles och Gails relation är och ligger i sängen helt apatisk och stirrar ut. Möjligen går det att tolka som att hon förebrår sig själv och inte vill bli förlåten av Naomi, då hon ändå funderar kring huruvida hon kunde ha förhindrat affären.

4.6.2 Silver förlåter Naomi

När Silver får höra om Charles otrohet är hennes första instinkt att hämnas på Naomi och hennes svek. Till en början är hon inte intresserad av att höra Naomis ursäkter, hon vill hämnas på sin fiende. Hauerwas (2001:120) hänvisar till bibeln och Guds ord om att förlåta och älska din fiende. Hämnad är aldrig lösningen utan vi ska försöka vara som Gud: lika perfekta som Gud. Och det innebär att förlåta, förstå och be för din fiende. Silver lever inte alls efter denna devis utan är hämndslysten och vill förstöra Naomis liv precis som hon anser

att Naomi förstört hennes. Silver tvekar inte en sekund angående att krossa Naomi och det visar hon tydligt när hon kommer fram till Silver i skolan och ber henne att inte skriva om hennes föräldrar:

Naomi: ”Snälla blogga inte om min pappas affär”

Silver: ”Du skvallrade om mina familjeproblem, varför skulle jag inte göra detsamma?”

Naomi: ”Jag har sagt det förut och jag säger det igen: jag är ledsen. Jag är hemskt ledsen. Okej? För nu fattar jag. Jag vet vad du går igenom. Det jag gjorde var puckat.

Silver: ”Ja det var verkligen puckat”

Silver visar inga tecken på förlåtelse och går sedan sin väg och lämnar en ledsen Naomi. Silver tycks dock inse att hon trots allt inte är ensam då hon blivit vän med både Dixon och Annie, vilket ger henne frid och styrka att förlåta. När hon ser hur vänskapligt Dixon och killen han körde på med bilen beter tycks hon bli förundrad och lättad över hur lätt det kan vara. Hon går sedan fram till Naomi och berättar att hon inte tänker blogga om henne. Båda verkar lättade av att förlåta sin fiende och samtidigt känna att de faktiskt önskar varandra gott.

4.6.3 Annie och Dixons lögn

Annie är ända sedan den dagen hon kom till Beverly Hills intresserad av Ethan, men eftersom han nyss var tillsammans med Naomi så väljer hon att träffa Ty istället. När Ethan sedan bjuder ut Annie väljer hon att inte tala om sanningen för Ty utan svarar undvikande på hans frågor och säger att hon inte kan träffa honom. Hon väljer också att ljuga för Ethan och säga att hon inte har några känslor för Ty, vilket senare visar sig vara osant. Hon vill troligtvis inte vara elak utan hennes lögner och undanhållna sanningar beror på hennes osäkerhet och obeslutsamhet. Hon tycks heller inte vilja såra någon av killarna.

En sådan omtanke är dessvärre källan till våra lögner, enligt Hauerwas och Willimon(2003:149). Hopp som inte grundar sig på sanning är ingenting värt. De menar till och med att sådan missriktad kärlek är de mest dödsbringande, då vi annars beter oss som om Gud var en lögnare. Gud har skapat oss för att tala sanning men också för att klara av att höra sanningen utan att förtvivla. Istället för att förlita sig på vetskapen om att både Ty och Ethan skulle klara av att höra sanningen väljer Annie att göra samtliga inblandade ledsna och

förvirrade. När hon tillslut bestämmer sig för att Ty är den rätta för henne ber hon om förlåtelse genom att säga rakt ut vad hon egentligen tycker om honom. Ty tycks uppskatta att få höra något som är sant och förlåter Annie, trots att hon sårat honom. Precis som Hauerwas (2001:135) tycks Ty se vinsten med att förlåta för att kunna leva i frid som en hel och lycklig person.

Dixon har kört sönder ett par sidospeglar på en annan bil med Harrys bil och bestämmer sig att betala det själv eftersom han hört föräldrarna prata om dålig ekonomi. Han ingår därför ett avtal med den andra föraren. Istället för att ta det på försäkringen, Harrys försäkring, ska Dixon betala av sin skuld till den andra föraren. För att få ihop pengarna tar han ett jobb på The Peach Pit och jobbar så hårt att han får problem i skolan. Han missar ett prov i engelska, vilket Harry får vet och ifrågasätter Dixon. Dixon blir då tvungen att erkänna sitt misstag med bilen och Harry bli inte alls arg utan glad över att höra sanningen och genom den kan de ordna upp härvan av lögn. Hauerwas och Willimon (2003:159) menar att sanningen är ett sätt att veta att Gud inte har lämnat oss åt vårt öde. Sanningen segrar, och det genom skönhet. Sanningen segrade onekligen och genom den fick han Harrys förlåtelse och lärdomen att inte vara rädd för att berätta när något går snett. Hauerwas (2012:175) menar att innebörden av ett förlåtande folk är ett folk som inte är rädda för varandra. Vi måste se varandra för den vi är och förlåta och acceptera våra synder.

4.7 Sammanfattning av analysen

De etiska teman som framkommit är följande: stöld, kärlek och sex, avundsjuka och begär, gemenskap och rättvisa, familj och förlåtelse och lögn. Här nedan följer en kort sammanfattning av dem inför diskussionen.

4.7.1 Stöld

Brenda hamnar i problem då hon blir beskylld för att ha snattat när det egentligen är Tiffany som gjort det. Hauerwas menar att stöld är ett mycket allvarligt brott och vad värre är, ofta är det de som stjälar mest som blir hyllade. Att sko sig på andra och på det sättet bli rik är förgörande, och då mycket vill ha mer. Detta stämmer överens med Tiffany som trots sina rika föräldrar snattar, vilket visar på att det inte räcker, hon vill ha mer. Mer saker och mer uppmärksamhet av sina föräldrar.

Cindy och Brandon får, istället för rikedom, ta itu med utnyttjande, vilket också är att stjäla enligt Hauerwas. Att orättfärdigt få sin rikedom är inget annat än stöld. Här menar Hauerwas att det beror på det system vi har, som bygger på stöld och utnyttjande.

4.7.2 Kärlek och sex

Hauerwas skriver om något han talar som romantism, där varje individ själv bestämmer vilken slags relation denne vill ha. Fokus ligger på fri kärlek och att inte kväva den genom att spärra in den. I serien exemplifieras detta med Sheryl och Brandons komplicerade relation, där osäkerheten på var de står tycks vara boven i dramat. Hauerwas tycker att det är ett ideal som ligger i tiden och bygger på individualism och egoism.

4.7.3 Avundsjuka och begär

Hauerwas visar, med hjälp av Thomas av Aquino, hur begär är smittsamt och något vi lär oss av varandra. Begär kommer av att vi söker varandras gillande och på så vis kommer även svartsjukan in. Svartsjukan är ofta väldigt subtil och låtsas vara ett sätt att hjälpa andra. I Brandons fall blir det tydligt när han är avundsjuk på att James tar hans plats i basketlaget och istället för att erkänna det, försöker avslöja James som en bluff och ska skriva om det i skoltidningen.

Även James är avundsjuk på Brandon, och Hauerwas väljer att kalla ett sådant fenomen för strukturell avundsjuka. James anser att han som svart misskrediteras på grund av sin färg och även om det grundar sig på avundsjuka, menar Hauerwas att samhället bygger på vissa strukturella mönster där James farhågor dessvärre är realitet, vilket gör att hans avundsjuka inte enbart ses som en synd, likt Brandons avundsjuka.

4.7.4 Gemenskap och rättvisa

En viktig del i Hauerwas etik är gemenskap. I hans fall handlar det om att kristna inte enbart är i förbund med varandra på grund av sin tro utan att denna tro ska leda till en gemenskap som skiljer dem från övriga samhället. När Dixon vill tillhöra lacrosslaget ser även han styrkan i gemenskapen och att tillhöra en helhet. Precis som Hauerwas värdesätter Dixon och hans lag en viss moral och dygder, vilket leder till att Dixon tar på sig skulden för ett spratt som fler var med på. Han ljuger därmed för sin pappa, rektorn Harry.

Naomi och Silver försöker båda skipa rättvisa genom att vara småaktiga och tar den enkla

vägen ut, vilket enligt Hauerwas är helt felaktigt. Rättvisa kan bara skipas genom tålamod och inte avundsjuka och manipulation.

4.7.5 Familj

Hauerwas hänvisar till Adam Smiths teorier om att familjen spelat ut sin roll i samhällen med hög rättssäkerhet. Han ser det som problematiskt att individen får stå i fokus och familjen hamnar i skymundan, då en viss typ av familjekatig gemenskap behövs. Det behöver nödvändigtvis inte vara en kärnfamilj utan gemenskapen till kyrkan är lika viktig. I avsnittet tvingar föräldrarna Wilson med Dixon och Annie på familjekväll i bowlinghallen, men de möter motstånd. Dixon och Annie får berättat för sig att det är socialt självmord att umgås med sina föräldrar där någon kan se dem och stretar därför emot. Här ses familjen inte som något viktigt utan löjeväckande. Ungdomarna ändrar sig tillslut och kvällen blir lyckad. Hauerwas skulle säkert ha ansett att det beror på föräldrarnas auktoritet och menar att föräldrar tenderar att sakna auktoritet i dagens samhälle, vilket leder till anarki.

4.7.6 Förlåtelse och lögn

Hauerwas skriver om hur han vill kristna ska vara ”det förlåtande folket”, vilket innebär att både förlåta andra men främst sig själv. Detta blir tydligt när Naomi har problem att förlåta sin mamma Tracy för att hon låtit naomis pappa vara otrogen mot henne. Naomi blir bitter och arg av att inte kunna förlåta, men återfår tillslut lugnet när hon inser att hennes mamma inte kunde ha gjort något. Samma gäller Tracy som lyckas förlåta sig själv för att hon lät otroheten fortgå.

Förlåtelse, både mot andra och sig själv, löper som en röd tråd genom avsnittet och ger både Annie, Dixon och Silver själslig tillfredsställelse. Vilket tycks vara precis så Hauerwas menar att ”det förlåtande folket” ska agera.

4.7.7 Skillnader serierna emellan

I Beverly Hills 90201 är det tydligt hur familjen Walsh får ta platsen som den lyckliga och trygga familjen. Även om diverse missöden sker, då de trots sin perfekta yta gör misstag, slutar ändå varje avsnitt med att Brandon och Brenda blir förlåtna av sina råtttrådiga föräldrar och problemen försvinner. I 90210 är det istället familjen Wilson som är i fokus och precis som familjen Walsh är det seriens trygga knutpunkt. Vad som skiljer serierna åt är dock att det

inte är enbart ungdomar i fokus i 90210, utan även vuxna tycks begå stora misstag till skillnad från de vuxna som porträtteras i Beverly Hills 90210. De vuxna i 90210 är inte längre de ungas moralkompass, utan även de tycks ställa till det för sig.

5. Diskussion

I den här delen diskutera jag hur den kristna etiken jag tycker mig finna i de båda serierna tar sig olika uttryck, samt vad det kan bero på. Jag kopplar även samman det till diskussionen om kristen etik i läroplanen och hur ett sådan hänger ihop med övriga resonemanget kring kristen etik och sekulära ideal.

5.1 Det förlåtande folket

Hauerwas (2001:70) problematiserar den kristna etik som flertalet teologer och kristna diskuterar kring och menar att den underliggande etiken är för sekulär, och kan därmed gälla vilken samling etiska idéer som helst. Både Sigurdsons tes om en slags civilreligion med en gudlös kristen etik och Hauerwas befarande om en alltför sekulär religion bekräftas i båda serierna där Gud aldrig påtalas men där etiken tycks ha ursprung i kristendomen. Hauerwas gillar inte denna utveckling och vill istället ge fokus åt kyrkan och dess gemenskap. På så vis kan de skilja sig från övriga samhället. Hauerwas (2001:70) tycks vilja bort från ett samhälle där kristendom är så pass införlivat i kulturen att vem som helt om agerar utifrån vad som anses ”rätt”, agerar utifrån kristen etik. Han menar att det inte är så enkelt att vara en god kristen. Det räcker inte att bara tro på Gud eller agera utifrån en kristen etik, utan en viktig del blir den kristna gemenskapen och dess egna traditioner och berättelser.

Enligt Hauerwas kan ungdomarna i Beverly Hills därmed inte per automatik anses som kristna bara för att de följer normer och ideal som skulle kunna anses grunda sig på kristen etik, både för att det krävs mer än att bara följa ett visst regelsystem, men också för att det som anses vara kristen etik är alltför sekulär och införlivad i vår sekulära kultur. Det blir tydligt i hur viktig gemenskap är även för ungdomarna i Beverly Hills, vilket blir tydligt i avsnittet *The Jet Set*, med tema gemenskap och rättvisa. Där är Dixons önskan att tillhöra en helhet tydlig och med det följer en viss moral och dygder, några som till och med är värda att ljuga för. Det skulle kunna gå att jämföra med hur Hauerwas (2001:525ff) ser på kyrkans gemenskap. Han anser att denna kyrka är inte på en bestämd plats utan spänner över hela världen och menar att kristna i exempelvis USA inte är hemma där, för de är inte fast i något land, utan de tillhör ett större kristet sammanhang. Det är inget fel att bo i USA, men då bör kristna amerikaner också förstå vilka sorts värderingar som finns och att de inte behöver omfamna dessa. Det de däremot inte ska göra är att vända samhället ryggen och själv gott kura ihop sig själv i ett litet ensamt hörn, utan de ska våga kalla sig kristna och leva som kristna

även om samhället vill annorlunda. På samma sätt ger Dixon inte vika för yttre påtryckningar utan står upp för gruppen. Det handlar inte om kyrklig gemenskap, utan blir mer ett tecken på en kristen etik som är införlivad i vår sekulära kultur.

Guds och kyrkans frånvaro är givetvis intressant i min analys, då jag använder mig av Hauerwas som analytiskt verktyg och enligt honom är kyrkan en slags idealmodell av samhället. Han anser inte att samhället inte genomsyras av kristna värderingar, då att han vill att kristendomen ska betyda mer än ett normsystem. Samtidigt kan det vara brukligt att ha med i åtanke hur religiositet faktiskt ser ut idag, vilket givetvis är just en av de samhällsfenomenen han kritiserar. Sigurdson (2009:30) menar att det skett en sekulariseringsprocess, som dock inte tyder på att religionen är på väg bort, men likväl att den har förändrats. På många håll i världen, dock inte alla vilket gör det problematiskt att tala i generella termer, har det blivit viktigt att skilja på tro och vetande och religion har därför blivit en privatsak, utanför det offentliga. Religiositeten har dock inte minskat, inte ens i Europa, som fått stå som modell för teorin om avtagande religiositet. Istället kan man tala om att religion har ersatts med religiositet och andlighet. På så vis är det mycket möjligt att ungdomarna i Beverly Hills 90210 och 90210, trots frånvaro av kyrkan och prat om Gud, ändå ser sig som religiösa eller andliga. Därmed blir det svårt att analysera utifrån Hauerwas måttstock. Den kyrkliga gemenskapen blir visserligen svårare då religionen privatiseras, men annan sorts gemenskap kring Gud är trolig i serierna, då religion blivit en privatsak och inget man behöver manifesteras med kyrkobesök.

Dessutom visar min analys att det mesta Hauerwas tycker är viktigt för en kristen kan skönjas i båda serierna. Kan man då hävda att serierna bygger på en kristen etik? Det finns inget enkelt svar. Både Hauerwas och Sigurdson är inne på samma samhällsfenomen där kristen etik och sekulära ideal överlappar varandra, men där Hauerwas är missnöjd med utvecklingen och vill omforma den kristna etiken så att den inte ter sig lika allmän. På så vis bekräftar han frågan kring att kristen etik och sekulära ideal är svåra att isärhålla, så svåra att han vill forma en slags ny etik. Denna etik bygger på, enligt mig, lika mycket på devisen förlåtelse för att leva i sanning och fredlighet, och är minst lika viktig som kyrkan och Gud. Det är också det jag har tagit fasta på då det är löper som en röd tråd även genom de båda serierna. Hauerwas (2001:135) menar att det enda sättet att leva i ett fredligt rike är genom att förlåta och att lära sig att bli förlåten. Innebörden av att vara ett förlåtande folk, som Hauerwas anser att kristen etik handlar om, är att inte vara rädda för varandra. I avsnittet The Bubble, med temat

förlåtelse och lögn, kulminerar den typen av tankar då de tidigare avsnittens intriger, lögner och svek behandlas genom att både ungdomar och föräldrar förlåter varandra och även till viss del sig själva. Att inte vara rädda för varandra är viktigt, och det syns på flera håll i 90210. Varje avsnitt handlar om att ungdomarna eller de vuxna ljuger eller är orättvisa mot varandra, vilket sedan får sin lösning då båda partner inser att de kan förlåta och inte vara rädda för att den andra parten inte ska förstå. I två avsnitt, The Jet Set och The Bubble, med temat rättvisa och gemenskap samt förlåtelse och lögn, är det far och son, Harry och Dixon, som på grund av rädsla för varandra hamnar i lögner och svek. I slutändan förlåter de båda varandra och inser vikten av att mötas och pratar med varandra istället för att handla på grund av rädsla.

Även i Beverly Hills 90210 bygger dramaturgin på att någon felar, rädd för att säga sanningen, blir förlåten och till sist förlåter sig själv. Det blir tydligt i fallet med Brandon, i avsnitt, One on One, med temat avundsjuka och begär, där han är avundsjuk på James för att han är bättre på basket än honom. På grund av det misstror Brandon honom och är på väg att skriva om de elaka ryktena i skoltidningen. När han sedan får reda på hur det ligger till blir han plågsamt skuldmedveten och visar tydligt att han har svårt att förlåta sig själv. James och Brandons bråk har dessutom sitt upphov i deras rädsla och fördomar för varandra, vilket sedan försvinner och de blir vänner. Ett sådant beteende anser jag stämmer bra in på Hauerwas önskan om ”ett förlåtande folk”.

Därmed är mitt val av Hauerwas som uttolkare av vad som kan ses som kristen etik problematisk, då han både talar för och emot min diskussion kring huruvida samhället genomsyras av kristna värderingar. Stora delar av hans etik är absolut närvarande i de båda serierna, men den kyrkliga gemenskapen uteblir. Det är där teorier om det postsekulära samhället behövs, då fastställande av huruvida de båda serierna bygger på kristen etik eller ej kan te sig svår, så att jag istället kan se hur sambandet mellan kristen etik och sekulära ideal kan se ut.

5.2 Det postsekulära samhället

Sigurdson gör en poäng av dess samband och menar att gränsen mellan kristna och sekulära ideal är hårfin och de överlappar varandra på ett sådant sätt att det är svårt att vad som är vad. Han exemplifierar med mänskliga rättigheter och menar att deras grund vad gäller människans särställning och värde emellertid skulle kunna ses som kristen föreställning som

fått ny sekulär form (Sigurdson, 2009:268). Inom vårt moderna samhälle finns egentligen inget bevis på att människans värde, medan kristendomen alltid sett detta som en mycket viktig del av sin tro. Idén om människan som guds avbild är avgörande för tanken kring människans särställning och lika rättigheter.

Den kristna kyrkan har sedan långt tillbaka arbetat med subjektiva rättigheter i vad som kallas kanonisk rätt. Detta reglerar kyrkans institutioner och dess medlemmars relationer. Den första sammanställningen av den kanoniska rätten skedde ca 1140 och där kom föreställningen kring subjektiva rättigheter som ett svar på samtidens syn på människan som en rationell och ansvarig varelse. (Sigurdson, 2009:277) Här visar Sigurdson tydligt hur kyrkan tidigt lade grunden för den människosyn som även delas av upplysningens ideal.

Sigurdson (2009:296) menar att på grund av denna rättvisetradition och föreställningen om människan som Guds avbild kan man mycket väl se den kritik kyrkan kan få för att inte följa mänskliga rättigheter som en intern kritik och inte extern. Det är inte nödvändigt att se skillnad på den kristna moraltraditionen och sekulära ideal, utan snarare agera en slags brygga över olika traditioners moraliska uppfattningar. Även om vi ser dessa två som motsatser samverkar de och verkar inom samma kultur. Mänskliga rättigheter utvecklades som kritik inom ramen för en viss religiös gemenskap och därför blir även denna kritik en del av en gammal kristen moraltradition. Sigurdson (2009:297) ser det omfattande moraliska språket som berikande där vinsten blir att vi kan protestera mot sådant som är omoralistiskt, så som hedersmord och ekonomisk utsugning. Förlusten kan dock bli att det moraliska språket utarmas och alla relationer blir rationella och instrumentella.

Jag har i analysen visat hur båda seriernas moralsyn kan tyckas bygga på en kristen etik, och med hjälp av Hauerwas diskuterat det problematiska i frånvaron Gud och den kyrkliga gemenskapen. Jag ser detta som ett tecken på att en avtraditionalisering av traditionella religioner, likt det som Jean-Jaques Rousseau kallar för civilreligion. Rousseau menar att en ”statsreligion” är väsentlig för att upprätthålla ordningen bland medborgarna. För att behålla folkets lojalitet är det också viktigt att denna religion är den enda, då alternativ skulle kunna innebära illojalitet (Sigurdson, 2009:351). Religionen bör vara svagt kristen, men enbart lägga fokus på medborgarnas moraliska och politiska liv. En variant av detta kan vi se idag då de traditionella religionerna privatiseras, vilket inte betyder att de försvinner, utan istället övertas av en slags kulturell kristendom, som har som funktion att trots individualisering ändå knyta ihop samhällen. Det kan alltså sägas att religionens traditionella

roll har blivit ersatta av religionsliknande ideal, moral och praktiker. Därmed motsäger inte denna företeelse att vårt det skett en sekularisering (Sigurdson, 2009:346ff).

Ett exempel på hur religionens traditionella roll blivit ersatt av religionsliknande ideal kan man se i hur socialismen tagit intryck av kristendomen. Hauerwas och Willimon (2003:165) menar att nidsbilderna av socialism som legaliserad svartsjuka är på sätt och vis sann, och ställer sig bakom den. De ser, precis som socialismen, att det finns strukturer i samhället där vissa grupper diskrimineras. Likt James i avsnittet One on One, med tema avundsjuka och begär, tycks de anse att ett sådant samhälle misskrediterar svarta och att samhället uppfostrar oss att vara giriga och att vissa, som innehar privilegier och makt, kan gå längre än andra. Även avsnittet Every Dream Has Its Price, med tema stöld, skulle man kunna tolka som att idén kring att sko sig på någon annan är inspirerad av en socialistisk analys som i sin tur tycks vara hämtad från Calvin. Hauerwas och Willimon (2003:165) menar att socialismen kan betraktas som legaliserad avundsjuka, då de klagar på girighet och det begär konsumtionssamhället skapar hos oss. Samtidigt anser de att ”avundsjukan” är berättigad och de ser problem med det samhälle vi har där människor utnyttjas för dålig lön och skor sig på andras bekostnad för att själva bli rika.

Sigurdson verkar vara enig med Hauerwas att det kan bli problematiskt när sekulära ideal och kristen etik sammanblandas, även om han är positiv till att se dess likheter. Det är i utarmningen av moraliskt språk och rädslan för det instrumentellt rationella som Sigurdson och Hauerwas möts och fördjupar mina inledningsfrågor. Det visar att mina frågor på sätt och vis inte kan ge något svar, utan snarare väcker nya frågor. Jag kan säga att de båda serierna bygger på en kristen etik, men samtidigt också påpeka att seriernas ideal bygger på en upplysningstanke. Jag kan säga att serierna stämmer överens med stora delar av Hauerwas etik, men också att de inte stämmer in till fullo. Sammanfattningsvis gör dessa insikter det svårt att finna några exakta svar, men ger också stöd åt Sigurdsons teorier om det postsekulära tillståndet och hur kristen etik och sekulära ideal i många fall går hand i hand.

5.3 Det posttraditionella samhället

I det här avsnittet diskuterar jag hur de båda serierna skiljer sig åt med bakgrund av att det skiljer 18 år dem emellan. Mellan åren 1990 och 2008 har samhället förändrats en del, vilket kan kopplas till modernitet och sekularisering.

5.3.2 Värderelativisering och moralens uppluckring

Hauerwas är kritiskt inställd till hur familjesituationen ser ut i dagens samhälle, något som gestaltas även i avsnittet Lucky Strike, med temat familj. I Lucky Strike verkar familjens status vara hopplöst ute och ungdomarna påtalar gång på gång hur töntigt det är att umgås med sin familj en fredagskväll. Även i avsnittet The first Time, med temat sex och kärlek, blir denna värdeuppluckring tydlig i och med Brandon och Sheryls öppna relation som skapar osäkerhet och svartsjuka. Hauerwas (2001:487) menar att den typen av relation är till för individualistiska egoister som inte klarar av att ha en kärleksrelation. Osäkra relationer och instabila familjer blir här en självklar följd av det liberala och individualistiska samhället vi har idag, vilket Hauerwas inte uppskattar. Familj och tvåsamhet må vara viktiga för Hauerwas, men samtidigt betonar han att den familj han förespråkar inte måste vara biologisk. Han syftar istället på det kristna samhället och den gemenskap de har, och att den är av yttersta vikt.

Här anser jag att Adam Smiths teorier, om att familjen spelat ut sin roll då rättssäkerheten blivit högre, kan vara användbara (Hauerwas, 2001:508). Å ena sidan är det samma amerikanska samhälle och jag tror inte att rättssäkerheten har ökat på de 18 år som är mellan Beverly Hills 90210 och 90210 och har med familjens uppluckring att göra. Däremot är USA ett individualistiskt samhälle och dessa tendenser ter sig starkare i den senare serien än i den första. I Beverly Hills 90210 från 1990 är föräldrarna mer moraliska överhuvuden som sällan själva felar och vägleder sina barn. Familjen tycks sammansvetsad med fasta värden att gå efter. Även övriga vuxna verkar stabila och ingen, förutom Tiffanys rika föräldrar i Every Dream Has Its Price, med temat stöld, begår något större misstag. Det poängteras även då Tiffany visar att hon tycker att Cindy är en väldigt bra mamma till skillnad från hennes egen. I 90210 är istället de vuxna nästan lika förvirrade som barnen, vilket blir tydligt när även föräldrarna dras med i triangeldraman, så som när Naomis pappa bedrar hennes mamma i avsnittet Lucky Strike, med temat familj. Än tydligare blir det när det visar sig att Naomis mamma Tracy ett hemligt barn med Harry, Dixon och Annies pappa. De vuxna får helt enkelt ta mer plats då de också verkar ha svårt att inte ställa till det för sig.

Hauerwas (2001:585) menar att det hör ihop med förväntningarna på att alla ska vara fria att leva det liv de vill, och alla är sin egen lyckas smed. Detta gäller även formad av sin egen moral. Han exemplifierar detta fenomen med något som han kallar för Gourcho Marx-principen, vilket illustrerar det Hauerwas anser vara problematiskt med dagens samhälle och

dess inverkan på den moraliska diskursen. Denna princip går ut på uttalandet Groucho Marx har gjort angående att han inte vill tillhöra en privat klubb (country club) som vill ha honom som medlem. Samma gäller att ingen vill ha ett moraliskt liv du själv har skapat, då cynism är en av de viktigaste dygder i dagens USA. Denna syn på livet är givetvis problematik om man pratar kristen etik. Om ingen längre tycker att något är värt något längre, blir det omöjligt att diskutera moraliska frågor. Att problematisera svåra frågor, till exempel dödshjälp eller självmord blir så svårt, om inget är heligt eller betyder något. Hauerwas menar att livet är en gåva och att det är en av livets meningar att förstå, vilket givetvis är motsatsen till cynism och nihilism.

Frågan är dock om det moraliserars mindre i den senare serien som ett resultat av mer amoraliska karaktärer och handlingar. Likväl får vi veta att både ungdomarnas och de vuxnas utsvävningar är fel och icke eftersträvansvärda, precis som i första serien. Möjligen skulle det mer cyniska och amoraliska porträtterandet ha att göra med att författarna målar upp en bild av hur samhället ser ut, och göra en poäng av att de inte uppskattar det, likt Hauerwas.

5.4 Kristen etik i läroplanen

Läroplanspassagen om att fostra eleverna enligt kristen etik har fått mycket uppmärksamhet. Att kristendomen har en särställning i skolan ses inte med blida ögon. Läroplanens formulering om kristen etik och västerländsk humanism kan ses som exkluderande och kränkande mot de som inte är kristna. Indirekt säger det att islam, buddism, judendom etc inte är kopplat till mänskliga rättigheter och demokratiska värden på samma sätt. Detta är absolut problematiskt, men mot bakgrund av min tidigare analys och diskussion kring Sigurdsons (2009:296) teorier om likheten mellan kristen etik och sekulära ideal blir det mer förståeligt. Det är onödigt att betrakta dem båda som varandras motsatser och istället borde vi se hur de sekulära västerländska idealen skapades i en kristen kontext och således inte existerar för sig. På så sätt skulle den formuleringen vara helt berättigad, då både kristen etik och västerländsk humanism på sätt och vis hör ihop.

Att det kan te sig exkluderande är dock problematiskt, men förståeligt. En diskussion kring etikens ursprung är nödvändig för att det inte ska uppfattas som att kristendom står över andra religioner. Den diskussionen lyser dock med sin frånvaro och istället verkar det som att ja-sägarna till denna formulering i läroplanen faktiskt vill att kristendomen ska ha en särställning

i skolan, något som absolut inte har att göra med att man kan se ett samband mellan sekulära ideal och kristen etik.

Samtidigt kan man tycka att raden om kristen etik kan strykas på grund av pragmatism.

Sigurdson (2009:297) skriver om mänskliga rättigheter och frånvaron av Gud i FNs deklamationer. Han kan förstå att FN inte omnämner Gud i de mänskliga rättigheter på grund av pragmatism. Det viktigaste blir här att anpassa deklamationen till dagens globala pluralistiska värld. Att se de mänskliga rättigheternas historiska ursprung handlar dock inte om att anse kristendomens moraliska överlägsenhet utan snarare tvärtom. De finns till för att ingen ska begå samma misstag som Europa begått. På liknande sätt kan läroplanen och raden om kristen etik ses som ett sätt att glorifiera kristendomen. Om det skulle tas bort förändrar det dock inte att västerländsk humanism har sin grun i kristen etik.

När skolministern Jan Björklund år 2010 lade fram sitt förslag om att kristendomen ska få en särställning trots skolverkets förslag om att alla religioner ska behandlas lika mycket, blev det en livlig debatt. Den västerpartistiska riksdagsledamoten Rosanna Dinnamarca ställde sig frågande till detta och menade att religionsundervisningen inte ens bör vara ett obligatoriskt skolämne. Dessutom ska religionsundervisning inte finnas i skolan innan gymnasiet. Jag ställer mig kritisk till detta då frånvaro av diskussion sällan är svaret. Religionsämnet innehåller många livsfrågor som unga människor vill diskutera. Enligt Bromander (Bromander, Lövheim, 2012:314) tror femte ungdom i Sverige på en Gud och ungefär lika många anser att religiös tro påverkar deras liv. Lika stor andel vänder sig dessutom till Gud vid problem. Dessa siffror talar för att ungas andlighet är högst närvarande och bör, enligt mig, inte undantryckas. Religion blir här, enligt, Bromander, en resurs för ungdomar att förstå livsåskådningsfrågor samt nå självförståelse. Statistik visar även att få går till kyrkan, trots tro på en Gud, vilket kan få oss att tro att ungdomar inte är intresserade av religion, vilket inte stämmer. På dessa grunder vore det vansinnigt att göra religionsämnet valfritt.

Samtidigt har det visat sig att religionsundervisning i skolan inte alltid uppnår de mål de siktar mot. Kerstin von Brömssen (Lövheim, Bromander, 2012:127) menar att religionsundervisningen för ickereligiösa ofta cementerar fördomar kring troende istället för att öka förståelsen för andra livsåskådningar som är en del av tanken med undervisningen. Således kan det te sig orimligt i att ifrågasätta ämnets legitimitet när det snarare handlar om hur undervisningen går till.

Von Brömssen (Lövheim & Bromander, 2012:155) menar istället att religionsundervisningen borde vara en av de viktigaste i skolan då det ger eleverna förståelse för människor samt leva sig in i deras situation och livsvillkor. Hon påvisar att det inte finns någon annanstans där ungdomarna kan diskutera, analysera och förstå samhällsfrågor ur en religionsperspektiv. Von Brömssen (Lövheim & Bromander, 2012:152) visar på vinsten av en religionsmötesbetonad undervisning där eleverna blir mer intresserad av religionsämnet och ser det som viktigt. Hon förklarar det med att den skola där eleverna fann undervisningen relevant var också den skola som omfattar en större etnisk, nationell, religiös och språklig mångfald. De tycker att religionsundervisningen behövs för att Sverige ska bli tolerant, demokratiskt och mångkulturellt. Eleverna i den andra skolan, å sin sida, tycker att religionsundervisningen är något som inte är relevant för dem. De anser sig redan kunna det som lärs ut och uppskattar inte den låga nivån. Således diskuteras möten med religion mer sällan på skolan med mindre mångfald och mer på den andra. Möjligen kan man tolka det som att en skola med mer mångfald också ger en mer mångfaldig, intressant och relevant undervisning som syftar till att beröra och ta upp frågor som eleverna intresserar sig för och ser som avgörande i deras liv. På så vis skulle man kanske kunna fråga om den cementering av fördomar som nu sker enligt von Brömssen och istället öka förståelsen för andras trosuppfattning.

6. Litteraturlista

Axelsson, Tomas, Sigurdson, Ola. 2005. *Film och religion : livstolkning på vita duken*. Örebro:Cordia

Black, Gregory D. 1994. *Hollywood censored: morality codes, Catholics and the movies*. Cambridge : Cambridge University Press

Hauerwas, Stanley. 2012. *Det fredliga riket en introduktion i kristen etik*. Skellefteå : Artos,

Hauerwas, Stanley; edited by John Berkman and Michael Cartwright. 2001. *The Hauerwas reader*. Durham and London: Duke University press

Hauerwas, Stanley, Willimon William. 2003. *Sanningen om Gud: Guds tio bud och det kristna livet*. Örebro:Libris

Miller, Jacqui. 2013. *Film and Ethics: What Would You Have Done?*, Camebridge: Camebridge Scholars publishing

Lövheim, Mia, Bromander, Jonas. 2012. *Religion som resurs?: Existensiella frågor och värderingar I unga svenskars liv*, Skellefteå:Artros & Norma bokförlag

Sigurdson, Ola. 2009. *Det postsekulära tillståndet – religion modernitet politik*. Munkedal:Glänta.

Sigurdson, Ola. 2003. *Världen är en främmande plats: essäer om religionens återkomst*. Örebro:Cordia

Vikström, Björn. 2005. *Den skapande läsaren: hermeneutik och tolkningskompetens*, Lund : Studentlitteratur

Internet:

Dinamarca, Rosanna. 2010. Gud ska hålla sig borta från skolan. *Aftonbladet*, 10 december. <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/skola/article12575231.ab> (Hämtad 2013-08-15)

Runbom, Karin. 2006. Kritik mot kristen formulering i läroplanen. *Sveriges Radio Ekot*, 17 augusti. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=918079>. (Hämtad: 2013-08-15)

Runbom, Karin. 2006. Kritik mot kristen formulering i läroplanen. *Sveriges Radio Ekot*, 17 augusti. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=918079>. (Hämtad: 2013-08-15)

Skolverket. 2011. Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan, Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program, Förordning (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. 10 december. http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2705 (Hämtad:2013-08-15).

Statistiska centralbyrån. 2005. Barns TV-tittande: Flera timmar framför TV:n. 12 december. http://www.scb.se/Pages/PressRelease___153768.aspx, (Hämtad:2013-08-15)

Utbildningsutskottet betänkande. 2005. 2004/05:UbU9. 27 April. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Grundskolan_GS01UBU9/?html=true